24րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6513 11 ՅՈՒՆԻՍ 1907 ԵՐԿՈՒՇԱՐԹԻ 13 ՃԻՄԱԶԻ-ԻՒԼ-ԷՎՎԷԼ 1325 24 JUIN 1907 24me année № 6513

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ" ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Ղրշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 105 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 25 Ֆրք.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ

20 հատը 1 ղրուշնոց փուլ
1 մեծ.ի հատուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ارهولك
[illegible]

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ՀՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ԱՆՆԻԲԱՂ

(ԻՐ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻ ԳԻՒՏԻՆ ԱՌԹԻՒ)

Արեւելքի անցեալ երկուշաբթի օրուան թիւին մէջ գրուած էր գերման հնագէտ Պ. Վիկանտի կատարած խուզարկութիւններով Աննիբաղի գերեզմանին Կէյպզէի մէջ բլուրի մը վրայ գտնուիլը։ Կ'արժէ ուրեմն քանի մը էական տեղեկութիւններ տալ ընթերցողներուն, թէ ո՞վ է Աննիբաղ, որուն գերեզմանը փնտռել գտնել կարեւոր կը նկատուի հնագիտական շրջանակներուն մէջ։

Այն ժամանակէն ի վեր որ պատմական շրջանը սկսած է մարդկութեան համար, և ժողովուրդները կառավարելու նպատակով պետական կազմակերպութիւնները գոյութիւն առած են, Միջերկրական ծովը իր անուան իսկապէս համապատասխանող աստիճանով կեդրոն եղած է միջազգային մրցումներու և վէճերու։ Իր այդ հանգամանքը աւելի զգալի էր մանաւանդ այն դարերուն մէջ, երբ տակաւին Ամերիկա ու Ովկիանիա չէին գտնուած և ոչ ալ Եւրոպայի, Ասիոյ ու Ափրիկէի ամբողջ մասերը ծանօթացած էին։

Արդ, Միջերկրական ծովու շուրջը կամ անոր տիրապետութեան համար տեղի ունեցած մրցումներուն ու մղուած պայքարներուն մէջ խիստ կարեւոր ու մեծադղորդ տեղ մը կը գրաւեն այն հակառակութիւնները որ ծագեցան Հռոմայեցւոց ու Կարթագենացւոց միջեւ Քրիստոսէ առաջ երրորդ դարուն մէջ ու տեւեցին մինչեւ երկրորդ դար։ Հռոմայեցիք իբր տէր Իտալիոյ՝ արեւելեան կողմէն, իսկ Կարթագենացիները իբրեւ իշխող հիւսիսային Ափրիկէի՝ արեւմտեան կողմէն կ'ուզէին իւրաքանչիւրը իրենց բացարձակ իշխանութեան տակ առնել բովանդակ Միջերկրական ծովը։ Իսկ երբ պայքարն սկսաւ 240 թուին (Ն. Ք.) մեծագոյն ազդեցութիւնը կամ գերակշռութիւնը արդէն Կարթագենացւոց ձեռքն էր, որոնք ո՛չ միայն աւելի հարուստ էին, աւելի հզօր նաւատորմիղ ունէին, այլ և արդէն գրաւած էին երկար ատենէ ի վեր Պալէարեան, Քորսիքա, Սարտենիա և այլ մանր կղզիները ամբողջապէս, իսկ Սիկիլիա կղզիին ալ գրեթէ երեք չորրորդ մասը։ Ընդհակառակն Հռոմայեցիները ցամաքային տէրութիւն էին լոկ, մարտանաւ մը անգամ չունէին և ոչ ալ իտալական ծովեզերքէն դուրս մատ մը հող։ Այդու ամենայնիւ համարձակութիւն ունեցան ի պայքար գալ ժամանակին մեծագոյն ծովային տէրութեան հետ, որուն առեւտրական դրօշը աշխարհի ամէն կողմը կ'երեւար և կը տեսնուէր, մինչեւ իսկ Բանարեան կղզիներն ու Սքանտինաւեան Թերակղզւոյն եզերքները։ Բնական է ուրեմն գիտնալ թէ այսպիսի հինաւուրց ճոխութեամբ զօրացած ու արմատացած տէրութեան մը ձեռքէն ծովերու գերիշխանութիւնը խլել դիւրին գործ չէր, ոչ ալ կարճ ժամանակի մէջ ըլլալիք գործ։ Ուստի պայքար մը բացուեցաւ մէջերնին, մահու և կենաց պայքար մը որ ճիշդ մէկ դար տեւեց, և երեք շրջան ունեցաւ, որոնք պատմութեան մէջ ծանօթ են Փիւնիկեան երեք պատերազմներ անունով, զի Կարթագենացիք Փիւնիկեցի էին ազգով, թէև կեդրոնավայրն էր արդի Թունուսի երկիրը, ուր գաղթեր էին Թրդ դարուն (Ն. Ք.) բուն Փիւնիկէէն (արդի Սուր և Սայտա քաղաքներուն տեղը ու շրջակայքը Պէյրութի կուսակալութեան մէջ)։

Փիւնիկեան պատերազմներէն առաջինը որ տեւեց 24 տարի՝ արժեց Հռոմայեցւոց Սիկիլիա կղզին։ Քիչ ետքը Սարտէնիա և Քորսիքա կղզիներն ալ գրաւեցին, թէև հաշտութիւնը կնքուած, լմնցած էր մէջերնին։

Առաջին պատերազմին այս ձախող վախճանը համոզում գոյացուց Կարթագենացւոց մէջ թէ Հռոմայեցիները այդչափով գոհ պիտի չըլլային, այլ իրենց գոյութիւնն իսկ վտանգի տակ էր, եթէ գերագոյն ճիգ ու ջանք թափելով չկանխէին իրենց յաղթական հակառակորդները ընկճելու։ Ուստի սկսաւ երկրորդ պատերազմը, որ տեւեց 18 տարի (218—200 Ք. Ա.)։

Ահա այս երկրորդ պատերազմին մէջ է որ աշխարհի տեսարանին վրայ կը փայլի Աննիբաղ՝ որուն իր ազգի ճակատագրին վրայ ունեցած ազդեցութեան տեսակէտով բոլոր պատմութեան մէջ մէկ հաւասար օրինակ միայն կայ, այն է Նաբոլէոն Ա.։ Համբաւի կողմէ ալ Աննիբաղ վար չմնար անկէ. աւելի քան 2000 տարի անցած է իր մահէն ի վեր, բայց այսօր պատմութեան էջերուն մէջ նոյնքան անջինջ անուն ունի Կարթագենացի դիւցազնը որքան Քորսիքայի հերոսը։ Իսկ անձնական քաջութեան, չարքաշութեան, տոկունութեան կողմէ ապահովապէս Աննիբաղ կը գերազանցէ Նաբոլէոնը։ Գալով ռազմագիտութեան, յանդգնութեան և բարձր ծրագիրներ յղանալու հզօր իմացականութեան՝ եթէ Նաբոլէոն անկէ վար դասել անկարելի ըլլայ, բայց Աննիբաղի 2000 տարի առաջ երեւումը ու իրմէ նախընթաց օրինակ չունենալը՝ առաւելութիւնը այս վերջնոյն չի տայ ալ, գէթ երկրորդ չընէր զինքը Նաբոլէոնի, այլ հաւասար։

Ինչպէս Նաբոլէոն խորհեցաւ թէ Ֆրանսայի իր ձեռքով ստացած մեծութիւնը ուրիշ կերպով կարելի չէր պահել, բայց եթէ բոլոր Եւրոպան իր առջեւ խոնարհեցնելով, նոյնպէս Աննիբաղ ալ կը տեսնէր թէ Կարթագենի գոյութիւնը ուրիշ կերպով կարելի չէր ապահովել՝ բայց եթէ անոր հակառակորդը, Հռոմը, վերջնապէս ջնջելով աշխարհէ։ Լաւ համոզուած էր որ միջին ճամբայ չկայ։ Եթէ Կարթագէնը չկանխէր, Հռոմը կը փութար նոյն բանը իր ատենին գլուխը հանել։ Ըսել է բառին բովանդակ նշանակութեամբը մահու և կենաց պայքարն էր զոր պիտի մղէին իրարու դէմ Հռոմ և Կարթագէն։ Կամ մէկը կամ միւսը պիտի մնար. երկուքը միասին կարելի չէր որ կանգուն մնային, աշխարհը երկուքին համար նեղ կուգար, մէկին հազիւ կը բաւէր։

Արդ, պէտք է խոստովանիլ թէ ոչ մէկ զօրավար իր երկրին ու անոր շահերուն այնքան լաւ ծառայած է որքան Աննիբաղ զօրավարը Կարթագէնի փրկութեան համար աշխատեցաւ։ Դժբախտաբար իր ազգն ու պետութիւնը պէտք եղածին պէս օգնութիւն և օժանդակութիւն չըրին իրեն։ Ներքին երկպառակութիւնները ու կուսակցական գժտութիւնները արգելք եղան ամէնէն էական վայրկեանին օգնութիւն հասցնելու իրեն, որով իր դիւցազնական հսկայ ջանքերը, ըրած զարմանալի յառաջդիմութիւնները ձեռքբերած իրարմէ աւելի շքեղ յաղթանակները ի դերեւ ելան. և մինչ Ծիպրալթարի նեղուցէն մինչեւ Մեսինայի նեղուցը տիրած էր ատեն մը՝ կտրել անցնելով բովանդակ Սպանիայէն, Ֆրանսայէն և Իտալիայէն, և միայն Հռոմ քաղաքը կը մնար առնելու և իր բոլոր ջանքերը պսակելու, ստիպուեցաւ լքանել այդ ամէնը և Ափրիկէ դառնալ բուն իսկ Կարթագէնը պաշտպանելու համար, զի Հռոմայեցիները Աննիբաղի ձեռքէն Իտալիան ազատելու ուրիշ միջոց չէին գտած, բայց եթէ կողմնակի շարժմամբ բուն իսկ Կարթագէնի վրայ յարձակիլ ծովէն։ Կարթագենացիները չկրնալով իրենց մայրաքաղաքը պաշտպանել, Աննիբաղը ետ կանչեցին, որուն յարմար ժամանակին օգնութիւն չէին ըրած։ Հասաւ թէև Աննիբաղ, առանց քէն ունենալու իրեններուն դէմ, բայց ալ անօգուտ էր. Կարթագէնի վերջին բանակը վերջնական պարտութիւն մը կրեց, որ թէև Աննիբաղի փառքը չի նսեմացուց. բայց հաշտութիւնը պարտաւորիչ դարձուց։ Կարթագէն ընդունեց յաղթականին բոլոր պայմանները։

Ահա այս զարմանալի մարդուն գերեզմանն է որ գտնուած է Կէյպզէի մէջ գերման հնագէտին խուզարկութիւններուն շնորհիւ։

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ԿԵՍԱՐԱՑԻ ՀԱՅ ԿԻՆԸ

Այս տողերուն մէջ նպատակ չունինք խտացնելու բովանդակ ուսումնասիրուած կողմերը Կեսարացի կնոջ կեանքին. ատոր ձեռնարկելու և խնամուած աշխատութեան մը բնոյթը գծելու համար ասանկ ուսումնասիրութեան մը ճակտին, հարկ պիտի ըլլար երկար տարիներու ապրուածքով մը կապուիլ տեղացի ընտանիքներուն հետ։ Մերինը կարճ թափառում մը պիտի ըլլայ շուրջը Կեսարացի կնոջ, որուն կեանքը, անտարակոյս, կը բերէ, ամէնէն աւելի, միջավայրի ազդեցութիւններուն հարազատ դրոշմը։

Ան —Կեսարացի կինը— կարելի է նմանցնել սպիտակ մեղրամոմի այն անխառն զանգուածին որ ընդունակ է մանելու բաղձացուած ամէն ձեւի։ Տակաւին աղջիկ՝ իր ծնողքին կրթութեան մասին ունեցած անկեղծ նախանձախնդրութիւններուն շնորհիւ, առարկան եղած լուրջ խնամքի մը, հզօրապէս կ'ամբողջացնէ բոլոր այն հանգամանքները որոնցմով միայն փայլելու կոչուած է, կը կարծեմ, այսօրուան որ և է մէկ աղջիկ որ վաղուան մայրը պիտի ըլլայ անկասկած։

Ընդհանրապէս գեղեցիկ է ան և առողջ՝ կազմուածքով. ճարպիկ և լեզուանի, յատկութիւններ՝ որոնք տարբեր հրապոյրներ կը բերեն իր անձին և կը ստեղծեն դիրքի ու ազդեցութեան լուսածիր սահման մը տնային կեանքի իր գործունէութեան մէջ։ Ան միշտ տիրող ուժն է ընտանիքին մէջ. փայփայուած, երես հանուած կին-մանուկը, որուն ամէն քմահաճոյքներուն անսալու դատապարտուած է իր էրիկը. այս վերջինը շուկայի մարդն է, կամ, աւելի ճիշդը ըսելու համար, տանը պատուակալ մատակարարը, որուն ճիտին պարտքն է, առանց այլ և այլի, դուրսի կեանքին ընկերացող տառապանքներուն մէջ հայթայթել ընտանիքին նիւթական սփոփանքը չենող ամէն պէտք։ Կեսարացի կնոջ վայելքին համար իր ամուսինէն ընձեռնուած ամէն դիւրութիւն սահմանուած է ենթակային —կնոջ— ճաշակն ու քմահաճոյքը փայփայել ու տալ անոր ամէն միջոց գերակշիռ դիրք մը ստեղծելու իր ապրած սահմանին մէջ։ Այս ամէնուն վրայ, սակայն, պէտք է խոստովանիլ որ մաքուր բարոյականը Կեսարացի կնոջ համար զինքը վարող գերագոյն օրէնքն է, առանց որու զօրաւոր ու առողջ զգացումները իր մէջ գործելէ դադրէին թերեւս և խարխուլ՝ անստոյգ սկզբունքի մը, յոռի բարքերու, յօժարութեանց ինչպէս նաեւ կիրքերու ամբողջութիւն մը միայն մատնէին անոր ներսը։

Պարագաներու յարմարելու ճկուն դիւանագիտութիւն, համբերելու, համակերպելու հոգի, Կեսարացի կնոջ նկարագրին այն որոշ ու պայծառ կողմերն են որոնք հիմը կը կազմեն միեւնոյն ատեն իր կենցաղագիտութեան։

Կեսարացի կինը, կարելի է ըսել, Կեսարացի էրիկ մարդուն չափ և անկէ ա՛լ աւելի վարպետ ու խորամանկ է. ան՝ իր անձնական շնորհներուն միացուցած իրերու խորունկ հասկացողութիւն մը, իրեն համար բաւականաչափ եկամուտի մը աղբիւրը կամ նիւթական կլորիկ գումարի մը գանձը ստեղծելու և պարագան հանդիպած ատեն ուրիշներէն անկախ կերպով ապրիլ կարենալու միջոցներու տիրացումին համար ամէն ջանք ի գործ կը դնէ։ Իմաստուն, ընտանեկան ապագային մտահոգութիւնովը տանջուող կինն է ան որ՝ առջի օրէն՝ ամէն զրկանքներու կ'ենթարկէ իր անձը, հոգալու համար իր աղջիկ զաւակներուն վաղուան պէտքերը. և զարմանալին այն է որ, Կեսարացի էրիկ մարդը, շատ հեղ, իր կնոջ կանուխէն սկսած այս եռանդոտ գործունէութեան մէջ ոչինչ կը գտնէ կասկածելի, կը համակերպի և առանց ամենաթեթեւ ըմբոստացումի կերպեր մը զգացնելու՝ գլուխ կը ծռէ կնոջական ամէն պահանջումներու և քմահաճոյքներու առջեւ։ Ասոր փոխարէն, սակայն, Կեսարացի կինը, յաճախ անձնուէր՝ հրեշտակը տունին, սիրոյ և յարգանքի այնքան տաք վերաբերում մը ցոյց կուտայ իր էրկան համար որ անկարելի է բաղդատել գաւառի ուրիշ քաղաքներու կիներուն ունեցածին հետ։

Կեսարացի կինը փափաքներ ունի միշտ շիք երեւնալու. իր այս բաղձանքը այնքան տաք է ներսիդին որ չի կրնար փրկել ինքզինքը օրուան նորոյթին հետեւելէ, և որ աւելին է՝ արժանապատուութիւնը վիրաւորանքի պէս բան մըն ալ կը զգայ հագուելու պայմաններուն մէջ իրեն դրացի եղողները չգերազանցած ատեն։ Երեւնալու այս տենչը հրաբխային սաստկութիւնով մը կը բռնկի նոյն իսկ շահի անբաւականութեանը մէջ տապկուող ընտանիքներու պատկանած կիներու ներսիդին իսկ։ Իրեն անծանօթ չեն բոլոր այն քաղաքավարական շնորհալի ձեւերը, որոնք, Պոլսոյ և Իզմիրի կիներուն մենաշնորհը կարծուած էին ցարդ. ո՛ր Կեսարացի կինը անճրկած ու տեղի տուած է դրսեցիներու հետ կարենալ ապրելու իր իմաստութեանը մէջ. ան որքան խոհանոցի նոյնքան ալ salonի կինն է, որուն կեանքը, խօսուածքն ու քալուածքը բնաւ կասկածել չպիտի տային դուրսեցիին իր գաւառացիութեանը մասին։

Հաճոյքի և ուրախութեան հոգի տուող մըն է Կեսարացի կին-մարդը որուն համար երեկոյթի մը մէջ գտնուած ատեն պարի չմասնակցիլը հաղուադէպ պարագաներէն մին կրնայ համարուիլ։

Կեսարացի կնոջ մտաւորական մակարդակն ալ այնքան ցած չէ. իր միջավայրին մէջ, գրեթէ կ'ընդունի ու կը մարսէ ինչ որ իր ժամանակին ապրող դպրոցը կուտայ իրեն և ինչ որ կը պահանջէ կնոջական դաստիարակութիւնը գաւառին մէջ։ Հազիւ մատի վրայ կարելի է համրել այն կիները որոնք նեղմիտ ըմբռնումներէ կաշկանդուած՝ իրենց մէջ արմատացած նախապաշարումներու ամբողջութիւնովը կը քաշքշեն կեանքերնին։

Կեսարացի կինը շատ կը սիրէ զբաղիլ տունի գործով. կը կարէ, կ'ասեղնագործէ, սիրտը նեղուած ատեն հիւրանոցի կահկարասիներու փոշին կ'առնէ. այս ամէնը ի գործ դնելով, շատ հեղ, տանտիրուհիի յատուկ իր հագուածքին մէջ. շատխօսիկ, ճռուողուն տղաքներ ունի որոնց մանկական հալածանքներուն կը համբերէ մինչեւ իր գործին լմննալը։ Կեսարացի կինը տեսնելու է գործէն ետքը՝ քիչ մը շունչ առնելու միտքով պատուհանին առջեւ նստած կամ փողոցի դրան առջեւ կայնած ատենը, երբ թաւ յօնքերու տակէն կնոջական նայուածքներու փափկութիւն մը կը ցանցնէ չորս դին առանց ուշադրութիւն դարձնելու անցորդներու ակնարկներուն։ Սենեակին մէկ անկիւնը կը տեսնուի երբեմն գորգի դեզգեահը, որուն առջեւ յաճախ կը նստի ան քանի մը թել աւելցնելու համար գործուելիք առարկային վրայ։

Կեսարացի կինը իր ամէնէն նիւթական զբաղումներուն մէջ իսկ կատարեալ հաւատքի մը տուած հրճուանքը կը վայելէ սրտին մէջ. ճշմարիտ հաւատացող՝ ան չի նմանիր տարտամ միտքերուն, որոնք, վարանքէ մը շրջապատուած կ'ապրին թանձր խաւարի մը և որ աւելին է անգիտակից հաւատքի մը ստեղծած տանջանքին մէջ. անոր միտքը հեռի անստուգութեան ծփանքներէն՝ կապուած է ճշմարիտ այն գիտակցութեան որ մարդը կը տանի փնտռելու և գտնելու համար զինքը ստեղծող ամենազօր Ձեռքը։ Ան շաբաթը քանի մը անգամ և կիրակի օրերը անպատճառ ներկայ պիտի գտնուի եկեղեցին ուր կուգայ թափելու համար իր ցաւերը և թեթեւցնելու իր խղճի բեռին ծանրութիւնը։ Իր պինդ ու զօրաւոր կազմուածքին մէջ Կեսարացի կնոջ սրտին խորունկը մնած հաւատքի այս անբծութիւնը առանց պատահական և արտաքին ըլլալու՝ իր մէջ կը պարփակէ, զօրեղապէս, իր պապերուն կրօնքի նկատմամբ չընած վերաբերումի տաքութենէն շօշափելի բան մը։

Հոս՝ միջանկեալ կերպով կ'արժէ խոստովանիլ բովանդակ Կեսարացիներու— տեղւոյ վրայ ապրող կամ դուրսը— այն նախանձախնդրութիւնը զոր ունէին անոնք իրենց եկեղեցիին և հաւատքին համար։

Քահանան իր տունին պահապան հրեշտակն է որուն կը վստահի իր է՛ն նրբին գաղտնիքները. կը յարգէ զայն մինչեւ պաշտելու աստիճան համակրանք ցոյց տալով անոր նկատմամբ. կը գանգատի, կը տրտնջայ երբ կը տեսնէ որ իր տունի քահանան գոնէ շաբաթը անգամ մը չի ծեծեր իր դուռը։ Եւ այս վերջինէն, քահանայէն, ի՛նչ բաներ կ'ակնկալէ Կեսարացի կինը. իր աղջկանը կամ տղուն դէմ «խայըրլը խըսմէթ» մը հանելու համար ո՞վ պիտի աշխատէր։ Հակառակ այնքան վարպետ ըլլալուն, սակայն, յաճախ ան կը շահագործուի իր տանտերէն։

Այս ամէնուն հետ, սակայն, պէտք է ընդունիլ որ Կեսարացի կինը—խօսքս շրջակայ գիւղերու կնոջ համար չէ—Հայու այն կնիկն է որուն գոյութիւնը, գաւառի ասանկ խորունկ կեդրոնի մը մէջ, պատուաբեր է։ Վերի տողերը հակիրճ նկարագիրն էին անոր կեանքին. շրջակայ քանի մը գիւղերու կիներու մասին ընելիք մեր ուսումնասիրութեան ատեն թերեւս անգամ մըն ալ անդրադառնանք իրեն։

Վ. ԱՍԼԱՆԵԱՆ

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Անքնութեան դէմ պէտք է անկողին մտնելէ առաջ անձեռոցի մը կէսը պաղ ջուրի մէջ թրջելով և թեթեւ մը քամելով, ծոծրակին վրայ դնել, այնպէս որ գլխու ետեւի մասին կէսը ծածկուի։ Ջուրին արագ շոգիացումը արգիլելու համար, անձեռոցին միւս չոր մասը թաց մասին վրայ դնելու է։ Ասանկով՝ ուղեղը կը զովանայ և առողջաբար քուն մը կուգայ, զոր անկարելի է յառաջ բերել թմրեցուցիչ դեղով։ Եթէ անհանգստութիւնը ստորին որովայնի անհանգստութեան պատճառաւ է, այն ատեն պէտք է անձեռոցը թրջել պաղ ջուրով և վրան թացութիւն չմնալու աստիճան ամուր մը քամելէ ետք, դնելու է զայն որովայնին վրայ և ասոր վրայ ալ՝ ուրիշ չոր անձեռոց մը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ, ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ

Գերմանացի տնտեսագէտ Պ. Շիման այնպէս կը նկատէ թէ Ֆրանքօ-սպանիական համաձայնութիւնը նոր գլուխ մը կը կազմէ Թուղթի վրայ այն պաշարումին զոր անգլիական ու ֆրանսական քաղաքականութիւնը կը շինէ Գերմանիոյ դէմ։ Կ'ըսէ թէ այդ պարագան պիտի չնպաստէ ֆրանքօ-գերման յարաբերութեանց բարւոքմանը։ Պ. Շիման, յիշելէ ետքը ֆոն Պիւլով իշխանին նոյեմբեր 14ի ճառը, կը յարէ.

«Երաշխաւորութեան այդ քաղաքականութիւնը որուն դաշինները փորձութիւն մը կ'ըլլան Ֆրանսայի արտաքին գործոց իւրաքանչիւր նախարարի, իր վտանգաւոր կողմերն ունի և կեղծիք մըն է ըսել որ գործնական արժէք մը պիտի ունենայ իրական վէճերու հանդէպ։ Ապահովութեան այդ դաշնագրութեանց առաջինը՝ անգլօ-ճափոնական դաշնագրութիւնը իրեն հետեւանք ունեցաւ ամէնէն արիւնալի պատերազմը (ռուսօ-ճափոնական) որ Նաբոլէոն Ա.ի օրէն ի վեր տեսնուած չէր։ Չենք կրնար գուշակել այդ դաշնագրութեանց նշանակութիւնը, սակայն մեզ կը յիշեցնեն այն Թուղթէ վիշապները որոնցմով Չինացիները կ'աշխատէին վախցնել իրենց թշնամիները։ Ամէն պարագայի մէջ, բարեբաստիկ սկզբնաւորութիւն մը չեն կազմեր Լա Հէյի Դեսպանախորհուրդին համար։»

Պ. Շիման կը կարծէ թէ այդ արարքներուն պատճառները պէտք է վերագրել Ֆրանսայի ինչպէս նաեւ Անգլիոյ մէջ, ներքին քաղաքական հոգեբանական վիճակի մը, վասն զի, կը յարէ Պ. Շիման, այդ երկու երկիրներն ալ մեծ տագնապ մը կ'անցընեն։ Անգլիա երկրակալութեան գաղափարին չափազանցութենէն կը տառապի և Ֆրանսա ալ Քոմպի ու Տէլքա-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ —85—

ՏԱՆԻԷԼ ԼԸԶԻՒԷՕՐ

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՋԱՒԱԿԸ

Է.

ՍԷՆ-ՄԻՇԷԼԻ ԽԱՉԸ

— Օ՛հ, ո՛չ այնքան մօտիկ, ըսաւ մարդը։ Երեք քառորդ ժամ կը տեւէ։ Կէս օրին ճաշի չի գար։ Միասին կը տանի ցորեկուան ճաշը։

— Երե՞ք քառորդ մի, գոչեց Ժէրվէ։ Այս փոքր աղջիկը այդքա՞ն ճամբայ կը քալէ անտառին մէջ։

— Այո՛, պարոն։ Ամէն օր և օրը երկու անգամ։

— Սոսկալի բան է։

— Ինչո՞ւ համար սոսկալի ըլլայ, հարցուց փայտահատին կինը, աղջկան ետեւէն աչքերը քթթելով, կարծես հասկցնելու համար դիմացինին թէ «պէտք չէ վախ ներշնչել աղջկանը։»

Այս վերջինը յայտարարեց.

— Օ՛ն գայլ չկայ ճամբուն վրայ։ Առասպելներուն մէջ միայն գայլ կը գտնուի։ Ճամբան շիտակ է և մոլորելու վախ չկայ։

Մայրը համբուրելէ յետոյ զաւակը, ճամբու դրաւ զանի, սա յանձնարարութիւնը ընելով.

— Ձախակողմէն դարձիր որ հօրդ բարեւ տաս։

Յետոյ հիւրին դառնալով, ըսաւ մանկամարդ կինը.

— Պարո՛ն, ի՛նչ ընենք, կրթութիւնը պարտաւորիչ է։ Մնաց որ կրթութեան յարգը կը ճանչնանք։ Խեղճ փայտահատներ չպիտի ըլլայինք, հողէ խրճիթի մէջ բնակելու դատապարտուած, եթէ երբեք ձեռքերնիս գար ուրիշ բան ընել։

— Բայց այդ տարիքը աղջիկ մը կրնայ վտանգի ենթարկուիլ...

— Պարո՛ն, կը ջանանք այդ կասկածը մտքերնիս վանել։ Անտառին շնորհիւ մեր փոքրիկը զերծ կը մնայ քաղաքներու հիւանդութիւններէն։ Ուրիշ վտանգներ ալ կան։ Գէշն ալ աղէկին հետ է միշտ։ Բայց մեր անտառին վրայ վստահութիւն ունինք։ Մեր փոքրիկը հոն ծնած է։ Քաղքցի տղաք ո՛րքան կը վախնան կառքերէն, որոնց տակ կը ջախջախուին երբեմն, աղջիկս ալ նոյնքան կը վախնայ անտառին մէջ։

— Կը թոյլատրէ՞ք որ այդ սիրունիկին բան մը ձգեմ, հարցուց Ժէրվէ, գրպանէն հանելով դրամապանակը, զոր Տիկին տ'Ալինեէ լաւ լեցուցած էր։

Մանկամարդ կինը մերժեց։ Այր և կին չուզեցին վարձատրութիւն մը ընդունիլ։

Ժէրվէ ստիպուեցաւ սուրճը խմել և քսակը գրպանին մէջ դնելէ յետոյ մեկնիլ։

Այդ պարկեշտ անձերը վիրաւորած պիտի ըլլար, եթէ իր առաջարկին վրայ պնդէր։

—Պանդոկ չենք բաներ, ըսին անոնք։ Եւ դուք մենէ աւելի երջանիկ ըլլալու երեւոյթը չունիք։

«Աւելի երջանի՛կ» մի, խորհեցաւ Ժէրվէ։ Երբ անոնցմէ հրաժեշտ առնելով պիսիքլէթին վրայ հեծաւ, արդէն իսկ արշալոյսը ծագած էր։ Վերսայլի ճամբան ցոյց տուած էին իրեն։

Այդ առտու վարդագոյն պայծառութեամբ ի յայտ կուգար ձմեռը, սառուցիկ և ջինջ շունչով մը վտարելով խիստ երկարաձիգ աշնան մը մգլոտած մշուշները։

Երկնքին կապոյտը կը տեսնուէր ճիւղերուն մէջէն։ Թեթեւ ցօղ մը ճերմակ փոշիով մը պատած էր թուփ պտերները և կաղնիներուն վրայ մնացած շէկ սաղարթները։

Պողոտաներու իրար խաչաձեւած տեղը պիսիքլէթէն վար իջաւ, իր ճամբան գտնելու համար։

Ապահովուելէ յետոյ թէ ա՛լևս չէին նշմարեր զինքը այն տունէն, ուրկէ հեռացած էր, աջակողմ դարձաւ, տարբեր ուղղութեան մը հետեւելով։

Առաջին քառուղին հասնելուն՝ ուզածը գտաւ Ժէրվէ։

Փայտէ ցուցանիշներ կը մատնանշէին ճամբուն ուղղութիւնը։

Անոնցմէ մէկուն վրայ կարդաց.

«Սէն-Նօմ-լա-Պըրթէշ, 3 քիլ. 4.»

Ժէրվէ սկսաւ այդ ճամբէն յառաջանալ ամենայն արագութեամբ։

Մէկ վայրկեան յետոյ փոքր սիլուէթ մը միայն կը նշմարուէր հեռուէն։

Փայտահատին աղջիկը յուշիկ կը յառաջանար, թեթեւ կողովը ձախ թեւին վրայ, սեւ գդակով մը կապած ու կապոյտ բուրդէ գլխածածկը ամփոփած սիրուն գլխուն վրայ։

Ժէրվէ երբ աղջկան քով հասաւ, պիսիքլէթէն վար ցատկեց։

Ապշահար, աղջիկը կանգ առաւ։ Բայց իր նուրբ ու հանդարտիկ դէմքը, իր արթուն և խոշոր աչքերը ո և է վախ չէին յայտներ։

Իր ծնողքին հիւրը ճանչնալով, ժպտեցաւ աղջնակը։

—Մտիկ ըրէ՛, փոքրիկ, ըսաւ Ժէրվէ։

—Ի՞նչ կայ, պարո՛ն։

Ժէրվէ խանդաղատանքով դիտեց աղջնակը։ Իր մռայլ խիղճը կը վրդովէր ի տես այդ անմեղ ու ազազուն էակին, որ մենութեան փորձանքներուն մատնուած էր։

Ժէրվէ որ այնքան չարիք հասցուցած էր, չպիտի հանդուրժէր որ այդ աղջկան վնաս պատճառեն։

—Ետեւէդ վազեցի պիսիքլէթով, որպէս զի կարենամ սա բանը տալ։ Եթէ կ'ուզես ինծի հաճոյք պատճառել, առ սուրկա։

Ու իր դրամապանակը երկարեց աղջկան։

—Բայց չեմ կրնար դրամ ընդունիլ, պարոն։ Ծնողքս արգիլած են այդ բանը։

—Կ'աղաչեմ, ա՛ռ սա քսակը։ Գրպանդ դի՛ր։ Բայց գրպան ունի՞ս։ Մեծ կնկան գրպան մը կը տեսնեմ հագուստիդ վրայ։ Եթէ երբեք ծնողքդ յանդիմանեն քեզ, կ'ըսես թէ բռնութեամբ տուի դրամը։

Արդարեւ, Ժէրվէ կէս մը կատակով կէս մը բռնութեամբ իր դրամապանակը դրաւ աղջկան գրպանը։

—Մի՛ կորսնցներ։ Մէջը կլորիկ գումար մը կայ։

—Ա՛հ, եթէ երբեք մայրիկը ուզէ, այս դրամով կրնայ բաւական բուրդ գնել՝ ժիւբօն մը հիւսելու համար։

—Կրնայ ուրիշ բաներ ալ գնել։ Յուսամ թէ պիտի ընդունի։ Իրեն ըսէ որ կտակ մըն է այդ դրամը։

—Ի՞նչ ըսէք։

—Հեռուն, շատ հեռուն գացող մարդու մը յիշատակը։

—Ո՞ւր կ'երթաք։

—Շատ հեռուները։ Կ'ուզե՞ս ողջագուրել զիս։

—Այո՛։

Ու Ժէրվէ իր այտին վրայ աղջկան մանրուկ դէմքը զգաց, որ բացօթեայ սառուցիկ օդէն մսած էր։

—Մնա՛ս բարով, սիրունիկ, երջանիկ եղի՛ր։

—Ցտեսութի՛ւն, պարո՛ն։

Ժէրվէ դիտեց աղջնակին թեթեւաշարժ գնացքը, որ խորհրդաւոր մեծ անտառին մէջ իր հետ կը տանէր համեստ ճակատագիրը։

Աղջնակը ետին դարձաւ՝ ձեռքով նշան մը ընելու համար։

Յետոյ մխրճուեցաւ ուղիին մէջ։

Ժէրվէ ալ եւս չտեսաւ աղջիկը։

Իր պիսիքլէթին վրայ հեծաւ նորէն։

Դարձեալ սկսաւ ցնորեցուցիչ արագութեամբ սուրալ։

Բայց այս անգամ իր ճամբան չէր շուարէր ուղիներու և արահետներու երկայնքը։

Առտուան ժամը տասնին, Ռուայալ քառուղին հասաւ։ Պահ մը կանգ առաւ հոն. յետոյ դէպի Ֆուրքիէօ ուղղուելով թալլայատակին երկայնքէն յառաջացաւ։

(Շարունակելի)

ալի դրութիւններին և ընկերվարականութենէն։ Երկուքն ալ, կ'ըսէ Պ. Շիման, արտաքին յաջողութեանց պատրանքին մէջ կ'ուզեն մոռնալ իրենց ներքին հոգերը։

— Սպանիական շատ քիչ լրագիրներ կը խօսին Անգլիոյ ու Ֆրանսայի հետ կնքուած համաձայնութեանց վրայ։ Էբոքա Սպանիոյ արտաքին գործոց Նախարարին կողմէ Երեսփ. Ժողովին մէջ արտասանուած բանախօսութիւնը յիշելով, կը հաստատէ այդ համաձայնութեանց խաղաղասէր հանգամանքը։ Նախարարական Թերթը՝ Էլ-Բօրրէօ կ'ուրախանայ թէ Սպանիա համակարծիք է Անգլիոյ և Ֆրանսայի, առանց թերանալու և առանց անպաստ դիրքի մէջ իյնալու. Նաև Սպանիոյ համար մեծ առաւելութիւն մը ձեռք կը բերէ Լա Հէյի Դեսպանախորհուրդին մէջ,

—Տէյլի Թէլէկրաֆ, համաձայնութեանց հետեւանքներուն վրայ խօսելով, կ'ըսէ.

«Հիմա գործակցութիւնը ապահովուած է տեւական կերպով, և այդպէս պատերազմը անըմբռնելի կ'ըլլայ Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Սպանիոյ միջեւ, որոնք իրարու կ'ընդհարէին Ճիպրալդարի մէջ, և որոնց հակընդդէմ փառասիրութիւնները դարերու մէջ միշտ գժտութեան պատճառ եղան։ Անշուշտ Սպանիոյ համար աւելի մեծ է բացարձակ առաւելութիւնը. սպանիական ամենէն զօրաւոր նաւատորմը պիտի չկրնայ այս դաշնագրութեան չափ երաշխաւորել Սպանիոյ երկրին ու գաղթավայրերուն ապահովութիւնը։ Սպանիա գործնականապէս կը մասնակցի սիրալիր համաձայնութեան՝ ափրիկեան ծովեզերքին վրայ ֆրանսական ստացուածքներուն ամբողջութեանը և Ալճեզիրասի Դեսպանախորհուրդին որոշմանց գործադրութեան համար։ Ոչ նուազ նշանակալից մէկ արդիւնքը այն է թէ այլեւս Պրեսթի ու Թուլոնի ֆրանսական նաւաբաժինները պիտի կրնան միանալ, վասնզի իրենց համար Ճիպրալդարի մուտքը ազատ պիտի ըլլայ։ Անգլիոյ շահերուն համար ալ իր կարեւորութիւնը ունի այդ համաձայնութիւնը։ Շիթլընտէն-Բալէ, Տաւրէն Լիզպոնա, Ճիպրալդարէն Թուլոն և Բոռ-Մահոնէն Մալթա բարեկամ նաւահանգիստներ կան Անգլիոյ համար, և եթէ համաձայնութիւնը գործնական ձեւով մը արտայայտել հարկ ըլլայ, ուրկէ կ'երեւայ թէ խոյս տալու երեւոյթը ունի դաշնագրութիւնը, Անգլիոյ և իր նախկին հակառակորդներուն միջեւ բարեկամութեան նոր պայմանները պիտի հաստատեն ձեռն Ֆիշէր ծովակալին՝ մեծ յատակածեւով ձեռք բերուած առաւելութիւնները բրիտանական նաւային զօրութեանց նոր բաշխումին համար»

ԼԱ ՀԷՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովի մէջ, երեքշաբթի օրը, արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ, Լա Հէյի Դեսպանախորհուրդին նկատմամբ եղած հարցումի մը պատասխանելով, սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Մինչեւ հիմա օտար Նախարարներու կողմէ եղած յայտարարութիւնները շատ ընդհանուր են և համեմատ Անգլիոյ կառավարութեան կողմէ եղածներուն։ Անգլիոյ կառավարութեան հայեացքները միւս կառավարութեանց հայեացքներուն պէս հրատարակուեցան։ Լա Հէյի Դեսպանախորհուրդին պատուիրակները հաղորդակցութեան մէջ են իրարու հետ և յառաջիկային ըլլալիք յայտարարութիւնները կախում պիտի ունենան անոնց բանակցութիւններէն։»

— Արժանթինի պատուիրակներէն Պ. Տրակօ, որ հեղինակն է այն վարդապետութեան թէ ամերիկեան երկիրներու հանրային պարտքերը պէտք չէ բռնութեամբ գանձել, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Ֆրանքֆուրթէր Զայթունկի Թղթակցին հետ։ Յիշեց թէ Ռիօ-տէ-Ժանէյրոյի համամերիկեան համաժողովին մէջ, անցեալ տարի, այդ վարդապետութիւնը, վիճաբանութեան ենթարկուած էր իրաւաբանական տեսակէտով, սակայն այդ վարդապետութիւնը յոյժ քաղաքական հանգամանք մը ունի։ Պ. Տրակօ կը կարծէ թէ պիտի առաջարկուի այդ խնդիրը քննել Դեսպանախորհուրդին մէջ։ Կարելի է որ այդ քննութիւնը իրաւարարական պայմանագրութեանց յանձնաժողովը. Նաև թէ համոզուած է որ ամերիկեան պետութիւնները մեծամասնութեամբ պիտի տան այդ առաջարկութեան։ Պ. Տրակօ յարեց. —«Անգլիա, Գերմանիա և Իտալիա, որոնք Վէնէզուէլայի պաշարումը կատարեցին, անշուշտ պիտի հակառակին։ Կը կարծենք թէ Ֆրանսայէն բան մը կրնանք յուսալ։ Ռուսիոյ գալով, անոր պատուիրակը՝ Պ. տը Մարդէնս արդէն տետրակի մը մէջ իր վերջնական կարծիքը յայտնած է այդ մասին։ Պ. տը Մարդէնս կը հաւանի մեր վարդապետութեանը, սակայն վերապահութիւններ կ'ընէ՝ Մընրոյի վարդապետութեան նկատմամբ իր հակումներու մասին, որ եւրոպական տէրութեանց համար պարտաւորիչ հանգամանք մը չունի։ Պ. տը Մարդէնս նաև համամիտ է պարտքերու պահանջումը իրաւարարութեան դատարանի մը յանձնելու, թէ՛ փոքր և թէ մեծ Պետութեանց համար։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՏԱՆԸՄԱՐՔԱ

Քօբէնհակի քաղաքական մէկ քանի շրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Տանըմարքայի Թագաւորը ու արտաքին գործոց նախարարը, վերջերս Անգլիա այցելած ատեննին, Անգլիոյ կառավարութեան հետ բանակցեր են Տանըմարքայի եզերքներուն ամրացմանը համար։ Մեծն-Բրիտանիա, կ'ըսուի, կը փափաքի որ Տանըմարքա ամրացած ըլլայ։ Գերմանիա տարբեր հակառակ կարծիքը ունի, վասնզի կ'ուզէ որ Տանըմարքա միայն Մեծ-Պէլդի եզերքին մէկ քանի մասերը ամրացնէ։ Կ'ըսուի նաև թէ Տանըմարքայի արտաքին գործոցնախարարը այդ մասին Ֆրանսայի կառավարութեան հետ ալ կը բանակցի, որ համակարծիք է Մեծն-Բրիտանիոյ։ Այդ տէրութեանց կարծիքը, կ'երեւայ թէ, պիտի ներկայացուի Տանըմարքայի պաշտպանութեան յանձնաժողովին, որ հիմա կ'ուսումնասիրէ այդ խնդիրը։

ԳԵՐՄԱՆՆԵՐԸ ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ ՄԷՋ

Պրիւքսէլէն հետեւեալը կը հեռագրէ Թանի Թղթակիցը.— Անվէրսի մէջ գերման քաղաքապետներուն ի պատիւ սարքուած հանդէսներուն երկրորդ օրը շատ փայլուն եղաւ։ Հիւրերը հանդիսաւորապէս ընդունուեցան Սակարանին մէջ։ Պելճիքայի նախորդ նախարարապետ Պ. Սմէդ տը Նէյէր ներկայ էր։ Առեւտրական սենեակին նախագահ Պ. Քօրդի բացատրեց նաւային հաստատութեանց ընդլայնումի ընդարձակ ծրագիրը, որուն իրականացումը պիտի նպաստէ պելճիքական մեծ նաւահանգիստին տնտեսական զարգացումին։ Էքս-լա-Շարէլի պատուիրակ Տօքթ. Տէլիուս, ֆրանսերէն պատասխանելով, մաղթեց որ իրականանայ Անվէրսէն Հռէնոս մեծ ջրանցք մը շինելու ծրագիրը։ Քէօլնէն Տօքթ. Վիտէնֆէլտ բանախօսութիւն մը ըրաւ Անվէրսի և Գերմանիոյ ներքին մասերուն յարաբերութեանց կարեւորութեանը վրայ։ Զբօսական պտոյտ մը ետքը մեծ հացկերոյթ մը տրուեցաւ գերման յանձնաժողովին կողմէ։ Ներկայ էին Գերմանիոյ դեսպանը ու պաշտօնեաները, նախարարապետը, նախարարները, դեսպանական մարմինը, ծերակուտականներ ու երեսփոխանները ևայլն։ Ֆրանսական բարեգործական Ընկերութեան նախագահ Պ. Պոռնիշ բաժակ պարպեց Պելճիքայի Թագաւորին կենացը։ Պելճիքայի նախարարապետը բաժակ պարպեց Գերմանիոյ կայսեր ու կայսրուհիին կենացը։ Սեղանին մասնակցողները հարիւր յիսուն հոգի էին։

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովը առաջին ընթերցումով ընդունեց օրինագիծ մը, որով կ'առաջարկուի յանձնաժողով մը կազմել՝ ուսումնասիրելու հսկողութիւն մը սահմանելու պէտքը վանական հաստատութեանց ներքին վարչութեանը վրայ։ Իրլանտացի Պ. Ռէտմընտ դէմ խօսեցաւ այդ օրինագծին, ըսելով որ անիրաւութիւն մըն է իրլանտացի կաթոլիկներուն համար։ Սակայն օրինագիծը 121ի դէմ 125 ձայնով ընդունուեցաւ։ Պ. Ռէտմընտ և ուրիշ երեսփոխան մը բարձրաձայն բողոքեցին։

—Նշանաւոր տիեզերագէտ Հէրշէլի ընտանիքէն Ալեքսանդր Սթուարթ Հէրշէլ բրոֆէսէօրը, տիեզերագէտ, մեռաւ։ Ինքն հնարեց բթամատի նշանին կիրառումը, որ թանկագին օժանդակ մը եղաւ մարդաչափութեան համար։

—Ասքոթի մէջ գողցուեցաւ գնդաքանդակ այն ոսկի բաժակը, որ նոյն անունը կատարուելիք մրցումին մէջ շահողին պիտի տրուէր։ Կը կարծուի թէ գողերը իսկոյն հալեցուցած են այդ բաժակը։

ԵՐԿՈՒ ՀԱՐԻՒՐ ՔԻԼՈՆՈՑՆԵՐԸ

Հարիւրական քիլօ կշռող մարդոց խումբը, որ աշխարհի ամենէն գէր մարդերէն կը բաղկանար, իր կարեւորութիւնը կորսնցուց, վասն զի Նիւպուրկի մէջ նոր մարմին մը կազմուեցաւ երկու հարիւր քիլոնոցներէ. ասոնք հարիւր քիլօ կշռողները գէր չեն նկատեր և նոյնիսկ կը զարմանան անոնց նիհարութեանը վրայ։ Այդ նոր ընկերութեան պատկանողները երկու հարիւր քոլոյէն աւելի պէտք է կշռեն։ Ատոնցմէ Պ. Էտուարտ Պրայդ 292 քիլօ կը կշռէ և տակաւին քառասուն տարեկան է։ Լոնտոնցի դերասան կին մը, որ քսան տարեկան է, 225 քիլօ ծանրութիւն ունի. մէջքին լայնութիւնն է հինգ ոտք և վեց բթամատ, որ միեւնոյն լայնութիւնը ու երկայնութիւնը ունի։ Այդ նոր ընկերութեան նախագահ ընտրուեցաւ Լինքօլնէն խոշոր ու գէր մարդ մը, որուն հագուստներուն մէջ եօթը հոգի դիւրութեամբ կրնան մտնել։ Ժողովականներուն առաջին գործը եղաւ բողոքել երկաթուղիի ընկերութեանց դէմ, որոնք չեն ուզեր կէս տոմսակ տալ իրենց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Պալատի աստիճան տրուեցաւ Հալէպի նահանգին երեւելիներէն Սալլատիզատէ Մուսթաֆա փաշայի. Ուլայի երկրորդ աստիճան՝ Դ. զօրաբանակին պիտոյքներու առաջին ճիւղին Տնօրէնի օգնական Տէրվիշ Րիֆաթ էֆ.ի։

ՊԱՇՏՕՆ.— Այտընի նահանգին Գասաբայի գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ Ալաշէհիրի գաւառակին գայմագամ Ճէմալ պէյ, որուն յաջորդեց Մէնէմէնի գայմագամ Ֆէրիտուն պէյ։ Անոր ալ յաջորդեց Ֆուչէթինի գաւառակին գայմագամ Իմրուլլահ էֆ.։ Այս վերջնոյն ալ յաջորդ կարգուեցաւ Այտընի կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեայ Իսմայիլ Հագգը էֆ., Պրուսայի նահանգին Պոլվատին գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ նոյն կուսակալութեան հետեւորդ պաշտօնեայ Հասան Րէֆէթ պէյ։

—Կ. Պոլսոյ նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազ անուանուեցաւ Կ. Պոլսոյ վերաքննիչ ատեանին անդամներէն Սամիէտտին պէյ, որուն յաջորդեց Սկիւտարի նախնական դատարանին ընդհանուր դատախազ Իհսան պէյ։ Անոր ալ յաջորդեց Կ. Պոլսոյ առեւտրական դատարանին անդամ Սատըք պէյ։ Կ. Պոլսոյ առեւտրական դատարանին անդամ անուանուեցաւ Սկիւտարի նախնական դատարանին անդամ Սէնիհ պէյ, որուն յաջորդեց վճռաբեկ ատեանին առաջին ընդհանուր դատախազի օգնականներէն Րիզա պէյ։ Անոր ալ յաջորդեց Կ. Պոլսոյ հուգուգի երկրորդ դատարանին առաջին քարտուղար Ճէվտէթ պէյ։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Կ. Պոլսոյ աւստրիական դեսպան Բալլավիչինի մարքիզին եղբօր՝ Անթուան Բալլավիչինի մարքիզին և երրորդ կարգի՝ զաւակներուն՝ Արթիւր, Անթուան ու Ժան Բալլավիչինի մարքիզներուն։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ կրթական բժշկական ժողովին անդամ ու կայս. զինուորական վարժարաններու հիւանդանոցներուն քննիչ Արիֆ փաշայի։ Երրորդ կարգի Օսմանիէ՝ Սէլանիկի նահանգին կեդրոնական գայմագամ Սըրրը պէյի և Մանասդըրի նահանգին կեդրոնական նայիպ [illegible] էֆ.ի։ Երրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Կ. Պոլսոյ ռուսական դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Պ. Օնուի, բժիշկ Տօքթ. Վալդէրի, զինուորական կցորդի օգնական հարիւրապետ Պ. Ջոլոդինքիի, Պարսկաստանի Ուրմիա քաղաքին ռուսական փոխ-հիւպատոս Պ. Չէրքասովի, Պասրայի ռուսական հիւպատոս Պ. Իվանովի, Պէօյուքտէրէի ռուսական փոխ-հիւպատոս Պ. Բաքալովի, Երուսաղէմի ռուսական ընդհանուր հիւպատոսարանին առաջին քարտուղար Պ. Սքրէնիքէվի և Երզրումի ռուսական ընդհանուր հիւպատոսարանին առաջին քարտուղար Պ. Հասավինովի։ Հինգերորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Ատանայի բժիշկներէն Տօքթ. Պէրճան էֆ.ի։

—Առաջին կարգի Շէֆգաթ՝ Կ. Պոլսոյ աւստրօ-հունգարական դեսպան Բալլավիչինի մարքիզին քրոջ՝ Լիբա կոմսուհիին։ Երկրորդ կարգի՝ կայս. [illegible] և ծովային սպայակոյտին միրլիվաներէն Հիլմէթ փաշայի աղջկան, կայս. զինուորական վարժարանին դասաւանդութեանց Տնօրէն Ֆերիդ Լեօստ փաշայի տիկնոջ՝ Լեմանհանըմի և նոյն վարժարանին ներքին Տնօրէն ու կրթական զինուորական ժողովին նախագահ Ֆերիդ Սէրվէթ փաշայի աղջիկներուն՝ Ֆէրիհա ու Մէտիհա հանըմներու։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՐՍԻԿ պատուիրակութիւնը, երէկ իրիկուն ժամ 10ին, Խարիճիյէի արարողապետ Խայրէտտին պէյի առաջնորդութեամբ, հանդիսական թափօրով և պալատական կառքերով Կայս. Պալատ գնաց։ Պատուիրակութեան պետ Միրզա Րիզա խան և բոլոր հետեւորդները հանդիսական համազգեստ կը կրէին։ Պալատական չորս հեծեալ յիսնապետներ առաջին կառքին չորս կողմէն կ'երթային։ Դեսպան Միրզա Րիզա խան ու առաջին Թարգման Յովհաննէս խան ու դեսպանատան պաշտօնեաները առանձին կառքերով գացին Կայս. Պալատ։ Պատուիրակութեան ու դեսպանին երթուդարձի պահուն զինուորական պատիւներ ընծայուեցան և պալատական նուագածուներու խումբը նուագեց։ Պատուիրակութեան պետը ու դեսպանը, իրենց հետեւորդներով, արարողապետ Ղալիպ փաշայի առաջնորդութեամբ, պատիւ ունեցան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու։ Դեսպան Միրզա Րիզա խան Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայացուց Միրզա Րիզա խանը, որ Շահին նամակը մատուցանելու պաշտօնը ունի։ Պատուիրակութեան պետը այդ նամակը մատոյց յոտս Կայս. Գահոյից։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ Իր կայս. մեծաբանքները շնորհել պատուիրակութեան։ Արարողութեան ներկայ գտնուեցաւ արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիգ փաշա։

—Պաշտօնական ընդունելութենէն ետքը կայս. հացկերոյթ մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուելու պատիւը ունեցան պարսիկ պատուիրակութեան պետ Միրզա Րիզա խան, դեսպան Միրզա Րիզա խան, Մեծ-Եպարքոսը, նախարարները, պալատական պաշտօնատարներ և պատուիրակութեան անդամները ու դեսպանատան պաշտօնեաները։ Պատուիրակութեան պետը ու դեսպանը իրենց նկատմամբ եղած կայս. շնորհներուն համար երախտագիտութիւն մատուցին յոտս Կայս. Գահոյից։ Հացկերոյթին ատեն պալատական նուագածուներու խումբը նուագեց։ Սեղանէն ետքը դեսպանը ու պատուիրակութիւնը իրենց հետեւորդներով Բերա Բալաս վերադարձան։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդը նկատելով որ Ճիտտէի մէջ քանի օրէ ի վեր ժանտախտէ դէպք չէ պատահած, որոշեց ջնջել նոյն տեղի ժամանումներուն դէմ սահմանուած առողջապահական միջոցները և միայն բժշկական քննութեան ենթարկել մաքրանոցներու մէջ։

—Նոյն Խորհուրդը յունիս 8էն սկսեալ քառասունութ ժամ քարանթինա և ապաննեխում որոշեց Աղեքսանդրիոյ ժամանումներուն դէմ, վասն զի ժանտախտէ վարակուած երեք հոգիէն երկուքը մեռած են։

—Նոյն Խորհուրդը նկատելով որ Պասրայի մէջ ժանտախտէ պատահած մէկ մահէն զատ մինչեւ յունիս 8 դէպք ու մահ տեղի ունեցած չէ և տեղւոյն առողջապահական վիճակը կատարելապէս գոհացուցիչ է, որոշեց ջնջել նոյն քաղաքին դէմ սահմանուած առողջապահական միջոցները։

ՄԻՋԻՏԻԿՆԵՐԸ.— Պաշտօնական Ծանուցում մը հետեւեալը կը ծանուցանէ.—

«Նկատելով որ թէեւ զանազան տեղեր ծակ ու չփուճ ատրուած և իրենց վրայ օսմ. դրամ ըլլալու նշանը կրող միճիտիէները պետական արկղերու և սեղանաւորական հաստատութեանց կողմէ կ'ընդունուին, սակայն կարգ մը տեղեր զանոնք ընդունելու մասին տարակոյս կը յայտնուի, և նկատելով պետական պաշտօնարաններու և սեղանաւորական բոլոր հաստատութեանց կողմէ ընդունուած վերոգրեալ դրամները առնել և տալու մասին տարակոյս յայտնել անպատշաճ է, ուստի կը ծանուցուի թէ այդ կերպով շահու ակընկալութեամբ և չհնազանդութեամբ դժուարութիւններ յարուցանողներու նկատմամբ պիտի գործադրուին օրէնքին տրամադրութիւնները։»

«ՅԷՖՐԱԶ» ԵՒ «ԻՆԳԻԲԱԼ».— Պետական Խորհուրդին ու Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացած է Կայս. Իրատէով, ծանուցուեցաւ ամէն կողմ թէ «Յէֆրազ»ի ու «Ինգիբալ»ի «Թագրիր»ի գործառնութիւնները նահանգաց մէջ պիտի կատարուին կուսակալէն, տէֆթէրտարէն, մէքթուպճիէն ու Տէֆթէրխանէի պաշտօնեաներէն կազմուած մարմնոյ մը միջոցաւ, գաւառներու մէջ կառավարիչէն, հաշուակալէն ու Տէֆթէրխանէի պաշտօնեաներէն և գաւառակներու մէջ ալ գայմագամէն, «Մալ Միւտիրի»էն ու «Թափու»ի քարտուղարէն։

ԱՆԱՏՕԼԻԻ երկաթուղիի Ընկերութեան 1906 տարուան շահագործման հաշիւները հրատարակուեցան։ Ընդհանուր հասոյթն է 9,884,839 ֆր. և ծախքը՝ 4,571,166, որով խառն շահն է 5,313,673։ Նախորդ տարին՝ այսինքն 1905ին՝ ընդհանուր հասոյթն էր 10,799,880 և ծախքն ալ 4,571,166 որով խառն շահն էր 6,328 հազար 714, Անցեալ 1906 տարուան միւս հասոյթներն ալ հաշուելով, խառն հասոյթը 11,255,299 ֆր.ի կը հասնի, մինչդեռ 1905ին այդ գումարը 11,139,933 էր։ Հայտար Փաշա-Էնկիւրիի գիծին վրայ 1906ին փոխադրուած ուղեւորներուն թիւն է 93,257, Գոնիայի գիծին ուղեւորներուն թիւն է 16,542։ Գոնիայի ու Գոնիա-Պուլկուրլըի գիծին վրայ 1906ի հողային բերքերը միջակ քանակութեամբ էին, որով ապրանքներու փոխադրութիւնն ալ նուազած է։ Այդ գիծերուն վրայ 1905ի արմտիքներու արտածումը 50,000 թոնօ պակաս եղած է. իսկ Էնկիւրիի գիծին ալ 20,000 թոնօ աւելի։ Ընկերութիւնը 1905ին գնած է Մէրսին-Ատանայի երկաթուղիին բաժնեթուղթերուն մեծ մասը։ Պաղտատի գիծին շինութեամբ, որուն շահագործումը Անատոլըի երկաթուղիի Ընկերութիւնը ստանձնած է, 1906ին 200 քիլոմեդրնոց գիծ մը կարելի եղած է շահագործել և խառն հասոյթը եղած է 273,765 ֆր. մինչդեռ 1905ին 323,360 ֆրանք էր։ Ատոր պատճառն է արմտիքներու փոխադրութեան նուազումը, ինչպէս քիչ մը վերը յիշուած է։ Անատոլըի գիծը, պայմանագրութեան համաձայն, հասոյթէն 157,794 ֆր. տուած է Պաղտատի գիծին, Անատոլըի երկաթուղիին փոխադրութեանց նուազումին ալ ազդած է նաև Հայտար Փաշայի քարափի Ընկերութեան հասոյթներուն, որոնց յաւելեալ մասին գումարը 815,884էն 734,054 իջած է։ Անատոլըի երկաթուղիով ժամանած և կամ անոր միջոցաւ «Թրանսիթ»ի ճամբով ղրկուած ապրանքներուն ընդհանուր քանակութիւնն է 154,514 թոնօ։ Զուտ հասոյթէն 250,000 ֆր. յատկացուած է պահեստի մնացուկին։ Բաժնետէրերուն ալ հարիւրին վեց շահաբաժին տրուած է։

ՍԷԼԱՆԻԿ-ՄԱՆԱՍՏԸՐԻ գիծը, որուն շահագործումը Ռումէլիի երկաթուղիի Ընկերութիւնը կը կատարէ, 1906ին հասոյթի բաւական յաւելում ունեցած է։ Խառն հասոյթին ընդհանուր գումարը 2,671,073 ֆր. է. իսկ զուտ հասոյթը՝ 1,913,616, մինչդեռ 1905ին 1,297,263 էր։ Բաժնետէրերուն հարիւրին հինգ շահաբաժին տրուած է։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ երկաթուղիին բաժնետէրերու ժողովը վաւերացուց 1906ի հաշիւները և որոշեց երեսուն ֆր. շահաբաժին տալ և 1,306,118 ֆր. ներկայ տարուան հաշուոյն անցընել։ Անցեալ տարի քսանըհինգ ֆր. տրուած էր։

ՍԷՄԻՆԻՆ երեւելիները, [illegible] օրը, Հէրէքէի Կայս. գործարանը այցելեցին և հոն ճաշելէ ետքը վերադարձան։

ՀԱՑԱԳՈՐԾՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը ծանոյց Թաղապետական շրջանակներուն՝ միշտ հսկողութիւն կատարել, որպէս զի փուռերու մէջ ծառայողները փողոցի կօշիկներով չպտտին հաց դրուած տեղերը. այլ մասնաւոր կօշիկներ ունենան այդ տեղերուն համար։

ՄՍԱՎԱՃԱՌՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնը ծանոյց Թաղապետական շրջանակներուն թէ մսավաճառ խանութներուն մէջ միսերը անպատճառ թելով շինուած մեծ պահարաններու մէջ դրուին և անսաստողները օրէնքին տրամադրութեանը ենթարկուին։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց նախարարութիւնը գրեց քաղաքապետութեան՝ տեղեկագրել թէ կազի տուրքին տարեկան քանակութիւնն ի՛նչ է, որքան լապտերներ կան, ի՛նչ ծախք կ'ըլլայ և եթէ լապտերները ընդհանրացուին, տարեկան ո՛րքան հասոյթ պիտի գոյանայ։

ՄԱՀՈՒ ՊԱՏԻԺ.— Տուտէ Միրզէ, Նիքոլա Սթոյօ և Բեգրէ Գոսովայի նահանգին Բրէշէվա գաւառակին Թրանիցէ գիւղին մէջ, Թրայքօ Մէլոսավի դրամները և գոյքերը յափշտակելու համար, գիշերանց անոր տունը մտած և զայն, կինը և երեք մանչ ու մէկ աղջիկ զաւակները կացիններով սպաննած էին, և ատոնց արարքը դատավարութեամբ հաստատուած էր ու մահուան դատապարտուած էին, սակայն դատավարութենէ առաջ Բեգրէ մեռած էր բնական մահուամբ, որով Տուտէ ու Նիքոլայի մասին տրուած վճիռը հաստատուելով, Կայս. Ֆէրմանը նոյն տեղը ղրկուած էր։ Դատապարտուածներէն Տուտէ եւս բնական մահուամբ մեռած ըլլալով, մահուան պատիժը յունիս 2ի շաբաթ օրը գործադրուեր է Սթոյոյի մասին։

ՀՐԴԵՀ.— Շաբաթ գիշեր ժամ $1\frac{1}{2}$ին հրդեհ ծագեցաւ Նշան Թաշը միրլիվա Խայրէտտին փաշայի բնակարանին կառատունէն. թէ՛ այդ վերջինը և թէ յարդանոցը այրեցան։

—Նոյն գիշերը ժամ 3ին հրդեհ ծագեցաւ Սամաթիոյ կայարանին մօտերը Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ կալուածներէն խահուէճի Վարդանի վարձած սրճարանին ածուխ պահելու տեղէն, որ մասամբ այրեցաւ։ Ոստիկանութիւնը քննութեան ձեռնարկած է հրդեհին սկզբնապատճառին համար, վասն զի հաստատուած է թէ նոյն սրճարանը ապահովագրուած էր։

ԽԱՐԴԱԽ ՈՍԿԵՐԻՉ ՄԸ.— Բերա Աղա Ճամի բնակող Խրիսթօ անուն տղայ մը, շաբաթ օրը, Մեծ Շուկան ոսկերիչ Եորկիի խանութը գնաց և երեք ադամանդով մատանի մը ցոյց տալով վաճառելու համար։ Ոսկերիչը երեք ոսկի գին տուաւ և սկսաւ երկարօրէն քննել մատանին և ադամանդները փոխելով վերադարձուց, Խրիսթօ հասկցաւ և սկսաւ կանչել։ Ոստիկանութիւնը իմանալով երկուքն ալ ձերբակալեց և մատանին ու քարերուն հետ Ոստիկանութեան Դուռը ղրկեց։

ԳԱԼԱԹԻԱՅԻ մէջ Ալի անուն մարդ մը, անցեալ գիշեր՝ Քրիստինա անուն կնոջ մը ու աղջկանը՝ Նինայի հետ գազինօներու մէջ արբեցաւ. Երբ կինն ու աղջիկը հեռացան, Ալի տեսաւ թէ երեսուն ոսկին գողցուած է. ուստի ոստիկանութեան իմաց տուաւ։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Մանկեան Օսմ. Թատերախումբը, այս իրիկուն, փայլուն ներկայացում մը պիտի տայ Մաքրիգիւղի թատրոնին մէջ։ Ներկայացուելիք խաղն է Նախանձին վախճանը, մելօտրամ վեց արար, հետաքրքրաշարժ և յուզիչ։ Երգ և պար Օր. Մատի Ֆալրինի կողմէ։ Գիները չափաւոր են։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱՐԻՒՐԱՄԵԱԿ
Ս. ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ
ԲԵՐԱՅԻ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՔ

Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ շինութեան և օծման հարիւրամեակը տօնուեցաւ երէկ, պատկառելի հանդիսաւորութեամբ մը, թէ՛ նոյն արուարձանէն և թէ մայրաքաղաքիս զանազան թաղերէն եկած երկսեռ հաւատացեալներու խուռն բազմութեան մը ներկայութեամբ։

Արեւելք, ինչպէս կը յիշուի, ամիսներ առաջ հրապարակելով այս եկեղեցւոյն յոբելեանին գաղափարը, զոր յղացած էր Ս. Պատրիարքը, իր հրատարակութիւններով մեծ զարկ մը տուաւ անոր, և ուրախութեամբ կ'ողջունէ անոր արժանաւոր կերպիւ տօնուիլը։ Առաջին անգամ, Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ շինութեան թուականի խնդիրը յարոյց Տօքթ. Թորգոմեան էֆ.ի մէկ տեսութիւնը, որուն յաջորդելով «Բիւզանդիոն»ի ընդարձակ և documenté յօդուածը, և ուրիշ գրուածքներ Տ. Միքայէլ քահանայ Այճեանէ որուն կը պարտինք բուն թուականին ճշդումը և Թերթիս խմբագրութեան կողմէ, նախապատրաստեցին միտքերը այս եզական հանդէսին համար, որուն կանոնաւոր կազմակերպութեանը մեծապէս աշխատեցան Ս. Պատրիարք Հայրն և Բերայի Թաղ. Խորհուրդը։

Շաբաթ, միջօրէէն յետոյ, Բերայի քահանաներէն Տ. Յակոբոս քհնյ. և Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն Լեւոն էֆ. Յովհաննէսեան Պատրիարքարան երթալով, Ս. Պատրիարքը առաջնորդեցին Ս. Երրորդութիւն եկեղեցին որուն դրանէն ընդունուեցաւ քահանայական դասին և երգեցիկ դպիրներու կողմէ և Նախագահեց երեկոյեան ժամերգութեանց։

Երէկ առաւօտ, կանուխէն, անսովոր ոգեւորութիւն մը կը տիրէր եկեղեցւոյ շուրջն ու բակը, և հաւատացեալներու բազմութիւնը կը հասնէր հետզհետէ։ Ս. Երրորդութեան տաճարը լուսաւորուած ու զարդարուած էր տօնական օրերու յատուկ ճոխութեամբ։ Ս. Պատրիարքը շրջապատուած էր եկեղեցական դասէն, որուն մէջ կը նշմարուէին, Թաղին քարոզիչ Տ. Համայեակ Արքեպս.ը, ինչպէս նաև Պատր. Փոխանորդ Սրբազանը, Տ. Գէորգ Երէցեան և Տ. Մովսէս Կլօմբիւքճեան Սրբազանները, Տ. Տ. Բաբգէն, Զաւէն, Թորգոմ, Տիրայր, Գրիգորիս Աբարթեան, Մարկոս, Արտաւազդ, Եղիա, Վրթանէս և Պօղոս վարդապետները, Տ. Յովհաննէս Ա. քհնյ. Մկրեան, Բերայի քահանայական դասը և զանազան Թաղերէ քահանաներ։ Դասին մէջ ու ետին կեցած էին Թաղ. Խորհուրդին կողմէ յատկապէս հրաւիրուած ծանօթ ազգայիններ, Ազգ. Վարչութեան և Տեսուչ Խորհուրդներու անդամներ, Պատրիարքարանի աւագ պաշտօնատարներ, և այլն։

Տաճարին պատուհանները դափնիներով ու ծաղիկներով զարդարուած, արտաքուստ, հաճելի երեւոյթ մը կ'ընծայէին։ Նոյնպէս ծաղիկներու և դալար ոստերու մէջ առնուած էր այս եկեղեցական հարիւրամեակին արձանագրութիւնը կրող մարմարեայ յիշատակարանը որ զետեղուած է տաճարին արտաքին դրան աջակողմը և որուն պատճէնը հրատարակած ենք օրերէն։ Այս մարմարեայ արձանագրութեան, ինչպէս նաև անոր պատճէնը պարունակող վիմագիր քարթերու և գրական քարթերուն բովանդակ ծախքը, երեսուն օսմ. ոսկիի չափ, հոգացած են Թագէոս և Լեւոն էֆէնտիք Յովհաննէսեան։

Ժամը $1\frac{1}{2}$ին, Ս. Պատրիարքը՝ Թաղ. Խորհրդարանին մէջ զգեստաւորուելով՝ եկեղեցական հանդիսաւոր թափօրով առաջնորդուեցաւ տաճար ուր սկսաւ Պատարագը, որուն կը սպասաւորէին ներկայ վարդապետներէն ոմանք և չորս սաղաւարտակիր քահանաներ։ Այս միջոցին, բազմութիւնը այնքան շատցած էր որ շատեր հարկադրուած էին բակէն ունկնդրելու արարողութեանց։

Հոգեգալստեան տօնին յատուկ երեք Աղօթքներ կարդացին երեք եպիսկոպոսներ։

Ս. Պատրիարքը գեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ հետեւեալ բնաբանով.— «Պատուեա՛ զհայր քո և զմայր քո, զի բարի եղիցի քեզ և զի երկարակեաց լինիցես»։ Սինէական օրէնքը,— ըսաւ Ն. Սրբազնութիւնը,— այնչափ բնական էր որ ամենուն սրտին վրայ գրուած էր, երբ տակաւին չէր գրուած քարէ տախտակներուն վրայ։ Այն ներքին զգացումը, որ մարդը դէպ ի իր նախնիքը կը ձգտեցնէ, այնպիսի զօրաւոր զգացում մըն է որ պէտք չունի երկար բարակ մեկնաբանութիւններու։ Ամէնքս ալ քիչ կամ շատ ունինք այդ զգացումը։ Ես չպիտի յիշեմ այդ զգացումը զոր ամէն մէկուն կը զգայ հանդէպ իր ծնողքին, այս վերջնոյն մեռնելէն վերջ և կամ անկէ առաջ։ Բայց նոյն այդ զգացումն է որ, ամէն անհատ հաւաքաբար կ'ունենայ իր նախնեացը հանդէպ, որոնց ամբողջութենէն գոյացած են ազգերն ու եկեղեցիները։ Այդ զգացումը պատիւ մը կը ծնցնէ մեր մէջ, պատիւ մը, որ արտաքին ձեւ է չի բղխիր միայն, այլ մանաւանդ սրտի և զգացման արտայայտութիւնէն. որովհետեւ առանց զգալու, մարդ երբեք չկրնար պատուել մէկը։ Սինէական օրէնքը այսպէս կը պատուիրէ «Պատուեա՛ զհայր և զմայր քո, զի բարի եղիցի քեզ և զի երկարակեաց լինիցես»։ Ըսել է որ այդ զգացումը երբ տածենք հանդէպ մեր նախնեաց, այն ատեն է որ բարութիւն պիտի գայ մեզի և մենք երկարակեաց պիտի ըլլանք։ Եւ իրաւ, երբ քիչ մը խորհինք և մտածման առարկայ ընենք մեր նախորդները, պիտի զգանք թէ անոնք ի՛նչ ջանքեր ըրած են մեր եկեղեցիին պայծառութեանը և հաւատքը վառ պահելու համար, և թէ ի՛նչ գեղեցիկ հաստատութիւններ կանգնած են։ Այսօր նոյն այդ զգացումէն մղուած պատուոյ հանդէս մը կը տօնենք և մեր նպատակն է միայն պատուել զանոնք որոնք միջոց առաջ այս եկեղեցին կանգնեցին, հարիւր տարիներ առաջ, և առաջին հիմնադիրը եղան Աստուծոյ փառաբանութեան յատկացուած այս վայրին։ Լուսաւորչեայ բոլոր զաւակները արդէն, ուր որ հաստատուած են, հոն կանգնած են իրենց տաճարը, իրենց ուրոյն ծէսերովը, իրենց ուրոյն համոզումովը պաշտելու համար զԱստուած։ Երբ այսօր մեր այս եկեղեցիին հարիւրամեակը կը տօնենք, առաւելութիւն մը չէ սակայն ինքնին, և ոչ ալ առաջնութիւն մը իրաւունքի։ Ընդհակառակը, այս Թաղը գրեթէ ամէնէն վերջինն է Պոլսոյ Թաղերուն, ուր Հայերը շատ աւելի առաջ կառուցած են իրենց եկեղեցիները։ Բայց, ինչպէս ըսինք, մեր այս օրուան տօնին նպատակն է պատուել զանոնք որոնք այս Թաղին մէջ ալ իրենց եկեղեցի մը կանգնելու գաղափարը յղացած են, և իրենց նուէրները չեն զլացած անոր պայծառութեանը համար։ Մտքիս առջեւ կ'ուզեմ բերել հիմա այն առաջին խանդն ու աւիւնը, որոնցմով տոգորուած կրցան գլուխ հանել մեր նախնիք, այս բարձունքին վրայ, Բերայի առաջին տաճարը։ Խեղճ էր այդ շէնքը նիւթապէս, հողէ ստորին անկեան ձեւով բան մը, բայց ո՜րքան անկեղծ իղձեր և ի՛նչ զօրաւոր հաւատք մը տուն տուած էին մեր նախնեաց՝ կառուցանելու համար փառաբանութեան այդ շէնքը որ թէեւ մութ և անշուք ըստ ինքեան, և սակայն իր մէջ կը պարունակէր աւելի զօրաւոր հաւատացեալներու և աւելի բարեպաշտ ժողովուրդի մը երամ։ Մեր նախնեաց այս ջանքը յիշելով, և աշխատութիւնը աչքի առջեւ բերելով, միթէ չե՞նք ուղղեր զմեզ, մեր գործերուն չե՞նք տար հաւատքի այն ուղղութիւնը որ մեզ դէպի բարութիւն կը տանի, և աւելի կը մօտեցնէ Աստուծոյ, և ահա թէ ինչո՞ւ օգտակար կ'ըլլայ մեզ համար երբ պատիւ կ'ընծայենք մեր նախնեաց։

Նախնեաց կառուցած շէնքը, որ այրեցաւ մէկ քանի տարի վերջ, քարուկիր օծեալ սեղան մը միայն թողուցած էր մեզի, այնպէս որ 1810ի Զատիկը տօնեցին մեր նախնիք տաղաւարի մը մէջ։ Այսօր երբ մեր նախնեաց յիշատակը կը պատուենք աւելի հանգստաւէտ և աւելի փառաւոր տաճարի մը մէջ, կը խորհինք անշուշտ թէ անոնց հաւատքը աւելի զօրաւոր էր սակայն, քան այսօրուան մեր ունեցածը։ Որքան օգտակար բան մը պիտի ըլլայ մեզի համար, երբ անոնց այդ հաւատքը մենք ալ ունենանք, որ ատեն միայն արդարացուցած պիտի ըլլանք մեր այսօրուան հարիւրամեակի հանդէսը, որ ինչպէս ըսինք, արտաքին ձեւակերպութիւն մը չէ, և իրեն նպատակ ունի միայն մեր նախնիքը պատուել։

Զուգադիպօրէն, հարիւրամեակի այս հանդէսը կը տօնենք այնպիսի օր մը, ուր Հայ Եկեղեցին ալ կը տօնէ Հոգեգալստեան տօնը, որուն անուան (Ամենասուրբ Երրորդութեան) նուիրուած է այս եկեղեցին։ Հայր Աստուած կարողութիւն. Որդին Ս. Աստուած՝ իմաստութիւն, և Հոգին Ս. Աստուած՝ բարութիւն է։ Պէտք է ժառանգենք այդ երրեակ առաքինութիւնները, որոնց անունով կնքուած է մեր եկեղեցին։ Նա պիտի հովանաւորէ և պիտի պաշտպանէ մեզի և այն ատեն է որ արժանի պիտի ըլլանք յաւիտենական երանութեան։ Տէր Յիսուս Քրիստոս մեզ արժանի ընէ իր շնորհաց, Հոգին Սուրբ իր բարութիւններըն ընծայէ և մենք զօրաւոր հաւատքով մը ուղղենք մեր մաղթանքները առ Ամենասուրբ Երրորդութիւն, որպէս զի օրհնէ միշտ մեր Եկեղեցին ու անոր զաւակները, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ամէն։

Յաւարտ պատարագին, հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն կատարուեցաւ Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ շինութեան, նորոգութեան ու պայծառութեան աշխատող բոլոր բարերարներուն, և մասնաւորապէս Գազազեան գերդաստանի Ննջեցելոց յիշատակին համար, եպիսկոպոսական դասէն ու վարդապետներէ։ Յետոյ, Ս. Պատրիարքը «Նշխար» բաժնեց ժողովրդեան։

Ս. Պատրիարքը, եկեղեցական հանդիսաւոր թափօրով Արուեստանոցի սրահը առաջնորդուելէ առաջ, կանգ առաւ տաճարին դրան առջեւ և ջերմագին բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր թանկագին կենաց և արեւշատութեան համար։ Ներկայ ժողովրդեան ստուար բազմութիւնը, որ լեցուած էր եկեղեցւոյ բակը, սրտագին «ամէն»ներով ձայնակցեցաւ այս մաղթանաց։

ՍԵՂԱՆԸ

Արուեստանոցի ընդարձակ սրահին մէջ Թօքաթլեան էֆ.ի կողմէ գեղայարդար սեղան մը պատրաստուած էր: Ծաղիկներ և կանաչ տերևներ Թարմութիւն կը սփռէին: Սրահին ճակատը զետեղուած էր Կայս. Թուղրան, օսմ. դրօշներու մէջ, ոսկեթել և նրբահիւս:

Թօքաթլեան էֆ. թէ՛ սեղանի զարդարանքով ու յարդարանքով և թէ՛ իր մատակարարած ճաշով գնահատելի յաջողութիւն մը ունեցաւ:

Սեղանի միջոցին հոգևորականները Ս. Պատրիարք Հօր ձախ կողմը, իսկ աշխարհականները աջ կողմը գրաւեցին իրենց տեղերը: Նախապէս տրուած գօվերի որոշման մը համաձայն, իւրաքանչիւր հանդիսականի անունը գրուած էր մանուսար թամսի մը վրայ և դրուած անոր գրաւելիք տեղը: Պատրիարքարանի Վարչական Ժողովներու և Խորհուրդներու անդամներուն նախապատուութիւն էր տրուած: 134 հրաւիրեալներէն հազիւ 80ը եկած էին: Ոմանք ալ խոստացած էին գալ և չէին եկած, կամ իրենց ուղղուած հրաւէրին բնաւ պատասխանած չէին, ուրով անկարելի էր առաջուընէ հաստատապէս գիտնալ թէ քանի՛ հոգի սեղան պիտի նստէին:

Սեղանին կը նախագահէր Ս. Պատրիարք Հայրը իր չուրջն ունենալով քարոզիչ Տ. Հմայեակ եպս. Դիմաքսեան և Կրօն. Ժողովոյ անդամ Տ. Մովսէս եպս. Կէօմիւշկեան, Տ. Տ. Բաբգէն, Զաւէն, Թորգոմ, Տիրայր, Արտաւազդ, Գրիգորիս Աքարդեան, Վրթանէս, Եղիսա, Մարկոս և Պսակ վարդապետները, Բերայի Աւագերէց Տ. Յովհաննէս Ա. քհնյ. Մկրեան, Մայր եկեղեցւոյ Աւագերէց և Կրօն. Ժողովոյ անդամ Տ. Միքայէլ քհ. Աչճեան, Կրօն. Ժողովոյ անդամ Տ. Գրիգորիս քհ. Ճէպէճեան, Դատաստանական Խորհրդոյ անդամ Տ. Ներսէս քհ., և Տ. Թադէոս և այլ 25ի չափ քահանաներ:

Աշխարհականներէն՝ սեղանին մասնակցեցան Քաղաքական Ժողովոյ կողմէն Աչնան Տիրան պէյ, Տօքթ. Տիգրան պէյ Աճէմեան. Ուսումնական Խորհրդոյ կողմէն՝ Պ. Կարապետեան, Հ. Ասատուր, Մ. Նալբէնտեան և Տօքթ. Յ. Թոփճեան էֆ.ները. Տնտեսական Խորհրդոյ կողմէն՝ Սիսակ Ֆէրիտ պէյ և Ա. Խնճէեան էֆ., Պատրիարքարանի աւագ պաշտօնեաներէն ներկայ էին Բարթող էֆ. Թելեան և Սրիս էֆ. Ֆէսճեան և մամուլի ներկայացուցիչներ: Թաղական Խորհրդոյ սեղանին կը նախագահէր ատենապետ Ռօպէր էֆ. Նազըրեան, իր չուրջն ունենալով Թաղ. Խորհրդոյ և Կալուածոց Հոգաբարձութեան անդամները՝ Տիրան պէյ Կիւմիւշկերտան, Միհրան էֆ. Տէր-Ներսէսեան, Միքայէլ էֆ. Կիւլլապեան, Լևոն և Թադէոս էֆ.ք Յովհաննէսեան, Աբամ էֆ. Գարամանեան, և Միհրան էֆ. Մուրատեան: Աղքատախնամի կողմէն Մագսուտ էֆ. Նարկիլէճեան, ևայլն:

Սեղանի վրայ մասնաւոր բաժակաճառեր չարտասանուեցան. այս պարագան հանդիսականներուն ուրախ տրամադրութիւնը աւելի արծարծեց և անճառ բաժակներ պարպուեցան ներկաներէն չատերուն կենաց:

Անհաւասարիկ ճաշացուցակը. —

Պուլէ ա լա Ռէն
Աբբայաձուկ՝ չուէտական մայեօնէզով
Գառնուկի գիստ
Կանկառ ձէթով
Վ․առեակ՝ եղինձով
Հարիւրամեակի կարկանդակ
Պաղպաղակ
Պտուղ

Սեղանին վերջանալուն մօտ, Ս. Պատրիարքը ոտքի ելլելով հանդիսաւոր բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր արեւշատութեան համար. Ներկաները յոտնկայս ունկնդրեցին և «ամէն»ներով ձայնակցեցան բարեմաղթութեանց:

Ժամը 6ին մօտ աւարտեցաւ սեղանը, որմէ ետքը հանդիսականները սուրճ առին և օրուան հանդէսի մասին իրենց տպաւորութիւնները փոխանակելէն ետքը Արուեստահանդէսի սրահէն առաջնորդուեցան Նարեկեան Մանկապարտէզի սրահը, ուր կատարուեցաւ

ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Նարեկեան Սրահի մուտքին առջև Թարմ ոստերէ և բուրումնաւէտ ծաղիկներէ գեղահիւս կամարներ յօրինուած էին, իսկ սրահին պատերը և յատակը ճաշակաւոր կերպով զարդարուած էին Միհրան էֆ. Մուրատեանի կողմէ դրկուած ծոնրագին գորգերով: Սրահին ճակատը դրուած էր Կայս. Թուղրան, որուն երկու կողմը օսմ. դրօշներ կը ծածանէին:

Հանդիպակաց պատին վրայ դրուած էր Ս. Պատրիարք Հօր մեծադիր պատկերը: Ն. Ամենապատուութիւնը բազմած էր դռնարավաճառ Նշաստաճեան եղբարց կողմէ նուիրուած Թաւչապատ և ոսկեզօծ Պատրիարքական աթոռին վրայ, շրջապատուած վերեւ յիշուած հոգևորականներէ ու աշխարհականներէ: Այս գրական հանդէսին ներկայ էին նաև, Տօքթ. Մաթէոսեան, Տօքթ. Շէրպէթճեան էֆ.ները և ուրիշ ծանօթ ազգայիններ: Դիմացը կեցած էին երգեցիկ խումբը և Էսաեան վարժարանի երկսեռ սաներուն մէկ մասը իրենց ուսուցիչներու և վարժուհիներու առաջնորդութեամբ:

Թաղ. Խորհրդոյ անդամներուն համար առանձին սեղան մը դրուած էր և բեմբասացներուն համար յատուկ բեմ: Ներկաներուն բաշխուեցան տպագիր կարգացոյցեր: Գրական հանդէսը սկսաւ ժամը 6½ին Կայս. Համիտիէ քայլերգով, որ յոտնկայս ունկնդրուեցաւ և ծափահարուեցաւ:

Ապա բեմ ելաւ Թաղ. Խորհրդոյ ատենապետ Ռօպէր էֆ. Նազըրեան և հետեւեալ բանախօսութիւնն արտասանեց, ուղղեալ Ս. Պատրիարք Հօր. —

«Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր

«Թաղական Խորհուրդս քաղցր պարտականութիւն մը կը համարի յանուն իր և Բերայի Պատ. հասարակութեան խորին շնորհակալութիւն յայտնել առ Ամեն. Սրբազնութիւնդ, որ Ձեր Պատրիարքական բազմապիսի զբաղումներուն և ծանր աշխատութեանց մէջ ժամանակ գտաք և սիրայօժար փափաք յայտնեցիք Ս. Եկեղեցւոյս հարիւրամեակի հանդէսը վայելուչ չքեղութեամբ մը կատարել և այս գեղեցիկ պատեհութեամբ անգամ մը ևս մեզ ներշնչեցիք սա համոզումը թէ՝ ո՛ր ատենէն նախանձախնդիր էք եկեղեցւոյ պայծառութեան, նորա աւանդութեանց և Ձեր հոգեւոր հօտին կրօնական զգացումները միշտ վառ ու լարուած պահելու մասին:

«Թաղ. Խորհուրդս ալ, իր մասին, սիրայօժար յանձն առաւ ամէն կարելի միջոց ի գործ դնել՝ Ձեր բարձր Սրբազնութեան, ինչպէս նաեւ Պատ. հասարակութեան սոյն հոգեկան հանդէսը արժանապէս կատարելու համար:

«Եթէ չեմ սխալիր, Տաճկահայերս, այս առաջին անգամն է որ Հայ եկեղեցւոյ մը հիմնարկութեան հարիւրամեակը տօնելու բարեբախտութիւնը կ'ունենանք, և այն ալ Ամեն. Սրբազնութեանդ արդիւնաշատ Պատրիարքութեան շրջանին մէջ:

«Կրօնական սոյն բացառիկ հանդիսաւորութեան գեղեցիկ գաղափարը՝ զոր առաջին անգամ Ձեր Սրբազնութիւնը յղանալով՝ անոր վայելչապէս գործադրութիւնը՝ իր յարակից ամէն մանրամասնութիւններով դարձեալ Ձեր իմաստուն հրահանգներուն համաձայն կարգադրուեցաւ, առաջին վայրկեանէն սկսեալ՝ բովանդակ հանրութիւնը մայրաքաղաքիս, ինչպէս նաեւ ուր որ կը գտնուէր Լուսաւորչայ հարազատ զաւակ մը, եկեղեցական և աշխարհական, համակիր զգացմամբ և հոգեկան հրճուանքով մը ողջունեցին զայն, որ գեղեցիկ առիթ մը եղաւ անգամ մը ևս ապացուցանելու թէ՝ Հայ ժողովուրդը ենթադրուածին պէս՝ իր Եկեղեցւոյն նկատմամբ անտարբեր և կամ անկէ ուծացած չէ. ընդհակառակը բոլոր հոգիով փարած է անոր, և թէ իր կրօնական հաստատութեանց անվթար պահպանութեան և անոնց բարգաւաճման մէջ կը փնտռէ իր գերագոյն հաճոյքը և իր գոյութեան պայմանը, ինչպէս որ ցարդ կրցած է պահել ու պահպանել իր կրօնքն ու Եկեղեցին, իր էութիւնը ու լեզուն, շնորհիւ մեր Օգոստափառ Ինքնակալին ու սիրելի կայսեր:

«Ս. Երրորդութեան տաճարին մէջ՝ առաւօտուն տեղի ունեցած փառաւոր հանդիսաւորութեան ամբողջացուցիչ մէկ մասը կը կազմէ Յոբելեանի առթիւ պատրաստուած գրական սոյն պարզ հանդէսը՝ ուր քիչ յետոյ՝ յարգելի ու ձեռնհաս բանասէրներ յաջորդաբար պիտի ներկայացնեն Բերայի եկեղեցական, Թաղային և կրթական անցեալ հարիւրամեայ վիճակին մանրամասն պատկերը՝ զոր յատկապէս պատրաստած են յանձնարարութեամբ Բարձրաշնորհ Սրբազնութեանդ:

«Ուստի կը խնդրեմ Ձեր Բարձր Սրբազնութենէն որ հաճի հրաւիրել բանախօս էֆ.ները, որպէսզի յաջորդաբար ներկայացնեն իրենց ուսումնասիրութիւնները՝ Բարձրաշնորհ Սրբազնութեանդ և մեծարոյ հանդիսականաց»:

Այս բանախօսութիւնը վերջացաւ ծափահարութիւններով, ուրկէ վերջ երկսեռ մանուկները միաձայն երգեցին «Ո՛վ մեր Հայրը», որ «Հայր մերի» աշխարհաբար Թարգմանութիւնն է, Դուրեան Եղիշէ եպիսկ.ի կողմէ պատրաստուած:

Յետոյ բեմ ելաւ Տօքթ. Թորգոմեան էֆ. որ առաջին անգամ Արեւելքի մէջ Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն հարիւրամեակին խնդիրը լուրջ ուսումնասիրութեան նիւթ ըրած էր, օգտուելով գլխաւորապէս Սարգիս Դպրի անտիպ ձեռագրէն: Յարգելի բանասէր Տօքթօրը խօսեցաւ Բերայի Նախկին հիւանդանոցին վրայ: Մեր գիտնական աշխատակցին այս գրուածքը պիտի հրատարակենք Արեւելքի վաղուան թիւով: Տօքթ. Թորգոմեանի ճառը ծափերով ընդունուեցաւ:

Անկէ ետքը երգչական խումբը երգեց 1837ին հաւանականաբար Տ. Զաքարիայի յօրինած հետեւեալ երգը.

Օրհնեմ զքեզ Տէ՛ր
Աստուած կենարար՝
Զի հասաք ողջամբ
յԱյս երջանիկ Դար:
Սուլթան Մահմուտ խան
Արքայից Արքայ
Արա՛, Բարերա՛ր
Մի օրն հազար:
յԵրեւեան բարձանց
Տեղն եղեանչաբար
Ցօղացաւ Արփին
Նշոյլ լուսափայլ:
Բազմամեայ ճուագ
Հեզութեան բարբառ
Սէր սփռին ի քեզ
Զայնք բերկրապատառ:
Ո՛ն զըւարճացիր
Զարմ Լուսաւորչեան
Քեզ կանգնի Տաճար
Սուրբ Երրորդութեան:
Հրճիջեն սիրտք ի բունդ
Ողբերք ընթանան,
Երբ պահեն հզօր
Աջք Աստուածութեան:
Յամի Տեառն 1837

Այս հարիւրամեակի երգը, որուն եղանակը չարականի կը նմանի, երգած էր 80ամեայ ծերունի Չիլինկիր Հաճի Մանուէլ, որ իր մանկութեան օրերուն Խըռնովալայի և ապա Սքօթաքլայի հայ վարժարանները յաճախած և ժամանակին համբաւաւոր ուսումնական Տ. Զաքարիային աշակերտած է: «Օրհնեմ զքեզ»ի եղանակը այնքան հաւնուեցաւ որ հանդիսականներու փափաքանաց համաձայն, երգիչներուն խումբը կրկնեց զայն: Այս միջոցին հանդիսապետ բերուեցաւ ծերունի Չիլինկիր Հաճի Մանուէլ, անչուք կերպարանքով աղքատիկ զգեստներով, բայց կենդանի վկան Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն հոյակէն վերանորոգութեան և աւանդողը վերոյիշեալ գեղեցիկ երգին. Հաճի Մանուէլի վրայ այս արտաքոյ կարգ պատիւը, ինչպէս կ'երեւի, չատ հաճելի տպաւորութիւն ըրաւ և ինքն ալ ձայնակցեցաւ դպիրներուն: Նոր զգեստ մը գնելու չափ դրամ նուիրուեցաւ Հաճի Մանուէլին: Հարիւրամեակի երգին աւարտումէն ետքը բեմ ելաւ Արշակ էֆ. Ալպօյաճեան, և կարդաց իր գրած ճառը: Կարգացոյցին մէջ չենք գիտեր ինչ պատճառով ուրիշ անձի մը անունն դրուած էր: Այս ճառին մէջ ի միջի այլոց կ'ըսուէր թէ Ղալաթիոյ մէջ առաջին անգամ բը նակութիւն հաստատեցին ճենովացիք ԺԳրդ դարուն սկիզբը և ԺԴրդ դարուն (1394ին) Խրիմցի Հայեր ալ հաստատուած են հոն: Ղալաթիա այն ատեն օտար առևտրականներու կեդրոնն էր և քարափ մը ունէր: Բերա այն ատեն մինչեւ այժմեան աշտարակը կը տարածուէր: Բերա ԺԶ-ԺԷրդ դարերուն մէջ հետզհետէ կարեւորութիւն ստացաւ լատիններուն պատճառով, բայց այն ատեններ ալ դեռ Բերացիք Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն ծխականներ էին: Հ. Ինճիճեան կ'ըսէ իր ընդհանուր աշխարհագրութեան մէջ թէ 1730ին Թաքսիմ Բերայի վերջին ծայրն էր: 1794ին Հայերը երկու հիւանդանոց ունէին: Հ. Ինճիճեանի համաձայն, ԺԸ. դարուն Հայ-կաթոլիկներ կը բնակէին Բերայի մէջ: Հայ-Կաթոլիկները Վիլնէօվ մարքիզին օժանդակութեամբ եկեղեցի և տպարան չինեցին: Ապա Յոյները հոն եկեղեցի կառուցին 1804ին:

Գրիգոր ամիրայ 1805ին 5000 կանգուն հող գնեց և 1807ին հոն Բերայի առաջին եկեղեցին կառուցուեցաւ: Անկէ ետքը ճառախօսը յիշեց եկեղեցւոյ միւթէվէլլիները, վերանորոգութիւնները և Թաղականութեան կազմուիլը և մինչեւ մեր օրերը եղած Թաղականներու գործունէութիւնը, որոնք արդէն յայտնի էին մեծ մասամբ: Ասկէ ետքը երգչական խումբին կողմէ երգուեցաւ Վեհ. Կայսեր ձօնեալ «Եւ զիւլ բապպը» երգը, զոր յօրինած է Կուրտիկեան էֆ. և եղանակն ալ գրած է Ռուբէն էֆ., դըպրապետ Ս. Երրորդութեան Բերայի:

Ապա բեմ ելաւ Հ. էֆ. Ասատուր և խօսեցաւ Բերայի վարժարաններու մասին: ԺԸ. դարուն մէջ, ըսաւ ճառախօսը, Պէլն այցելած է Կ. Պոլիս և իր Histoire de Latinité գործին մէջ կը յիշէ Բերայաբնակ Հայեր, Սարգիս Սաւթճի, Հաճի Ցակոբ ևայլք, որոնք պաշտօնական և առեւտրական անձեր են եղած: Մխիթար Սեբաստացի, Մխիթարեան Միաբանութեան հիմնադիրը, 1701ին Կ. Պոլիս եկած և առաջին վարժապետն եղած է. անկից ետքը նշանաւոր հանդիսացաւ իբր ուսուցիչ, մանաւանդ Թագւոր վարժապետ, յետոյ նշանաւոր հանդիսացաւ Ասլանեան դպրոցը: 1793ին Ներսէս (ապագային Կաթողիկոս) Պոլիս եկաւ և Թագւորին աշակերտեցաւ: Թագւորի վարժարանը հաւանականաբար Բերայի առաջին վարժարանն է: Յայտնի է նաև Սերոբէ Մինասիբեան վարժապետը:

Թագսիմի Ս. Յարութիւն մատուռին չուրջը և Բոնաւուլայի մէջ ալ Հայեր կային: Ամէն պարագայի մէջ 1739էն ետքը և 1807էն առաջ Բերայի մէջ վարժարաններ կային: Մանկավարժ Նասիպ էֆ ուսուցիչ կարեւոր ծառայութիւններ մատուցած է. Գրիգոր Ամիրայ 3000 դրուշ նուիրած է Բերայի դպրոցներուն: 1838ին Թօքաթլեանի այժմեան ճաչարանին տեղը դպրոց մը կար: Այն ատեններուն դպրոցներ կային նաեւ Բոնաւուլայի և Սքօթալայի մէջ, Ս. Էջմիածին և Ս. Հռիփսիմեանց դպրոցները: Սահակ էֆ. Ապրոյի վիճակագրին մէջ կը յիշուին այս դպրոցները: 1870ի մեծ հրդեհին այս դըպրոցները այրեցան և ա՛լ չչինուեցան: Նարեկեան վարժարանը առաջ փայտաչէն էր. 1868ին վերաշինուեցաւ և 1870ին այրեցաւ: 1877—93 Նարեկեան վարժարանը մնաց Ս. Յարութեան մէջ անշուք կերպով: Յոյնք անոր դիմաց չինեցին իրենց հոյակապ Զաքբիոնի դպրոցը և ապա 1894ին Յովհաննէս և Մկրտիչ Էսաեան եղբարք կառուցին այժմեան գեղաշէն Էսաեան վարժարանը:

1846—1895 Նարեկեան դպրոցը չատ մը փոփոխութիւններու երթարկուեցաւ: Գրիգոր Մարտիրոսեանի և Բարոնեակ պէյի վիճակացոյցներէն կարելի է գաղափար մը կազմել անոր մասին: Նարեկեան վարժարանին մէջ ուսուցիչ եղած են համբաւաւոր մարդիկ: Ճառախօսը ժամանակի սղութիւնը յառաջ բերելով, չխօսեցաւ Բերայի այլ վարժարաններու մասին և իր ճառը վերջացուց ակնարկ մը ձգելով այժմեան վարժարաններուն վրայ:

Ապա երգուեցաւ Տիկին Զապէլ Ասատուրի յօրինած «Այգը փայլուն կը ծիծաղի» երգը, որուն եղանակը յարգարած է Ռուբէն էֆ.: Յետոյ բեմ ելաւ Տ. Հմայեակ Սրբազան և հանդիսականներուն զուարթութիւն պատճառեց Ժիւլ Վէռնի կամ Քամիյլ Ֆլամարիոնի սրամիտ ոճով մը ներկայացնելով անոնց առջեւ թէ մէկ դար ետքը, կամ 2007ին ինչպէս պիտի տօնուէր Բերայի եկեղեցւոյն երկհարիւրամեակը: Ս. քարոզիչը յորդորեց որ մենք ալ այդ ապագայ հարիւրամեակի համար հիմնակուրնէ պէտք է աշխատինք:

Փակման խօսքը արտասանեց Ս. Պատրիարք Հայրը և յայտարարեց թէ ինքը ո՛չ Բերայի անցեալի և ոչ ալ անոր ապագայի մասին պիտի խօսի, այլ ներկային վրայ միայն, որ աւելի դրական նիւթ մըն է: Բերայի աճումը Ղալաթիոյ նուազումը եղած է: Մէկ դարու ընթացքին մէջ Բերա միւս բոլոր թաղերու համեմատութեամբ անօրինակ կերպով արագ զարգացում մը ունեցած է: Բերայի Հայերը կրնան պարծենալ իրենց բարեգործական, եկեղեցական և կրթական հաստատութիւններով:

Բարեգործական հաստատութիւններէն Հիւանդանոցը ուրիշ տեղ փոխադրուած է, անոր տեղ ունինք մենք Աղքատախնամը: Եկեղեցիները գոհացուցիչ վիճակ մը ունին, սակայն Թագսիմէն անդին մեծ եկեղեցի մը չունինք. Բանկալթի, Շիշլի, Նշան-Թաշ և Ֆէրիգիւղ բնակողներու համար անհրաժեշտ է մեծ եկեղեցի մը:

Մեր դպրոցներուն և առհասարակ կրթական վիճակը Բերայի մէջ համեմատաբար չատ ստորին է: Նարեկեան Մանկապարտէզը սարտէլայի տակառներու կը նմանի, մանուկները հոն կուտակուած են և չարժելու տեղ չունին: Օրինակելի մանկապարտէզ չունինք այս պատճառով: Մանկապարտէզ չունինք նաև Բանկալթիի. Տօլապ-Տէրէի, Ֆէրի գիւղի մէջ: Մեր տղաքներուն մեծ մասը օտար վարժարաններ կ'երթան: Իրաւ է որ մեր հարուստները միշտ օտար դպրոցներուն նախապատուութիւն կուտան, բայց մենք Թաղեցիներս ալ յանցաւոր ենք: Էսաեանի մէջ լրացուցիչ դասարաններ բացուեցան, բայց չատ քիչ արդիւնք ունեցան:

Բերայի մէջ երկրորդական վարժարանի մը պէտքը ստիպողական դարձած է: Քանի որ Բերացիներ ծովեզերք (Կեդրոնական) իջնել չեն ուզեր. մեր հոն եղած երկրորդական վարժարանը վեր՝ Բերա պէտք է բերենք: Ես ալ բերացի եմ և այս Թաղի զարգացման մասնակից եղած եմ և մօտէն հետեւած: Նուրեան Յովհ. Էֆ.ի օրով քարոզիչ կարգուեցայ և առիթ ունեցայ Թաղային գործերուն աւելի մօտէն ծանօթանալու: Այս ամէն ծանօթութիւնները զիս կը մղեն ձեզ յայտարարելու թէ մենք պէտք է աշխատինք Բերայի կրթական և եկեղեցական գործերու համար և զանոնք բարձրացնենք:

Ս. Պատրիարքը իր խօսքը աւարտեց շնորհակալութիւն յայտնելով Թաղին բոլոր բարեկամներուն, որոնք այս փառաւոր յոբելեանը կազմելու համար աշխատած էին:

Հանդէսը վերջացաւ «Հայր մեր»ով: Հանդիսականները յետոյ պատուասիրուեցան օչարօսներով և ստացան յոբելեանի յուշաքարի արձանագրութեան տպագիր օրինակները: Ժամը 8ին վերջացաւ հանդէսը, Նախապէս որոշուած ծրագրի համաձայն և ներկաները գոհ տպաւորութեամբ մեկնեցան:

⁂

ԳՐԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆ

Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյն հարիւրամեակի հանդէսին նկարագրութիւնը ինչպէս նաև անոր յաջորդող գրական հանդէսին մէջ կարդացուած ուսումնասիրութիւնները հատորի մը մէջ ամփոփելու և գրական յիշատակարան մը կազմելու փափաք յայտնուած ըլլալով, հաճոյքով կը ծանուցանենք թէ վսեմ. Սիսակ Ֆէրիտ պէյ, որ ներկայ էր երէկուան գրական հանդէսին, ինքնաբերաբար յայտարարեց Ս. Պատրիարք Հօր թէ ինք յանձն կ'առնու այս հատորին տպագրութեան բովանդակ ծախքը:

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԵՒ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լուվէնի Միջազգային Ցուցահանդէսին կողմէ Արեւելքի նուիրուած Ս. մրցանակին առթիւ՝ շնորհաւորութեանց չարքը կը չարունակուի: Այս անգամ, Մասիս գրական չաբաթաթերթը համակրական տողերով կը շնորհաւորէ մեր թերթին ընծայուած այս պատիւը. Նոյնպէս Բիւրակն առեւտրական չաբաթաթերթը, որոնց կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնները: Շնորհակալութեան պարտք մը ունինք նաև մեր այն աշխատակիցներուն և ընթերցողներուն որոնք, թէ՛ Պոլսէն և թէ գաւառներէն համակրական գրերով շնորհաւորութիւն ուղղեցին Արեւելքի խմբագրութեան, այս Մրցանակին առթիւ:

Երէկ, Ռումելի Հիսարի Թաղ. Խորհուրդի ընտրութիւն կատարուելով, քըւէից առաւելութեամբ անդամ ընտրուեցան՝ Յարութիւն Ասատուրեան, Մինաս Տէր-Ստեփանեան, Պօղոս Նէժմէնճեան, Համբարձում Ս. Պօղոսեան և Հրանտ Շիրինեան էֆ.ները:

ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ քննութիւնները կը սկսին վաղուընէ և կը տեւեն մինչեւ յունիս 24, կիրակի, տասը օր: Վաղուան քննութեան առարկաներն են, կէսօրէն առաջ.— Աւագք և երիցագոյնք (Ուսողութիւն), Երէցք (Օսմաներէն), Կրտսերք (Ուսողութիւն), Կրտսերագոյնք (Հայերէն), Նրախայք (Ֆրանսերէն): — Կէսօրէն վերջ. — Աւագք և Երիցագոյնք (Առեւտրական աշխարհագրութիւն), Երէցք (Աշխարհագրութիւն ընդհանուր), Կրտսերք (Օսմաներէն), Կրտսերագոյնք (Թուաբանութիւն, Երկրաչափութիւն):

ԲԻՒՐԱԿՆ Առեւտրական Շաբաթաթերթի 24րդ թիւը հրատարակուեցաւ հետեւեալ ճոխ բովանդակութեամբ. — Հարստութեան աղբիւր մը. — Ինչ է poinçonnage des marques. — Հրահանգներ առեւտրական պաշտօնեաներու համար. — Օսմանեան ճարտարարուեստին յառաջդիմութիւնը. — Գիշերի խալըլարը. — Դատական Քրօնիկ. — Առեւտրական Քրօնիկ. — Մետաքս և չերամ. — Առեւտուրի կեանքը գաւառներու մէջ:

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 23 յունիս.— Երեսփ. Ժողովին մէջ նախարարութեան յաջողութիւնը լաւ տպաւորութիւն մը գործեց Բարիզի Սակարանին վրայ, որով ֆրանսական Ռանթը 93.85ի բարձրացաւ: Ռուսական արժեթուղթերն ալ լաւ վիճակի մէջ էին գնումներու հետեւանքով և հարիւրին հինգ տոկոսաւորը 85.27ի գոցուեցաւ: Միջազգային արժեթուղթերը հաստատուն էին, մանաւանդ օսմ. Միացեալը, որ 93.65 էր: Ռիօ Թինթօն թէեւ 2041 ֆր. բացուեցաւ, բայց 2003ի իջաւ: Ապիթօամի արժեթուղթերու մասին Լոնտոնէն հաղորդուած գիները անփոփոխ էին, բայց Հարաւային Ափրիկէի արժեթուղթերը կ'իջնային: Ամերիկեան արժեթուղթերու գիները անկանոն էին: Իւնիոն Բասիֆիք բարձր էր Նիւ-Եորքէն առնուած լուրերու վրայ և 139ի փակուեցաւ:

ԼՈՆՏՈՆ.— Ստոյգ աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ Անգլիոյ Թագաւորին ու Գերմանիոյ կայսեր հանդիպումը աշնան պիտի կատարուի Քօուիսի նաւարշաւին առթիւ:

ՓԱՐԻԶ.— Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը, այսօր աւարտեց գինիներու խարդախութեան դէմ պատրաստուած օրինագիծին վիճաբանութիւնը:

—Երեսփոխանները ֆրանսական այն չորս նահանգներուն, ուր այգեգործներու խնդիրը կայ, երէկ նախագահ Պ. Ֆալիէռի ներկայանալով կարգ մը խնդիրքներ մատուցին:

—Պ. Ֆալիէռի Պառատ կատարելիք ուղեւորութիւնը սեպտեմբերին յետաձգուեցաւ:

—Վերջին լուրերու նայելով, Նարպոնի և Մոնբէլիէի մէջ այգեգործներու խնդրին կարգադրութիւնը աւարտելու մօտ է:

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Սերպ պատուիրակները, այսօր, Վիեննա կ'երթան՝ Աւստրիոյ հետ առեւտրական դաշնադրութեան մասին բանակցելու:

ՊԵՐԼԻՆ.— Բրուսիոյ ներքին գործոց նախարարը յաջորդեց գերման կայսրութեան ներքին գործոց նախարար Բօզատովսքի կոմսին, որ հրաժարեցաւ: Կրօնից նախարարն ալ հրաժարեցաւ:

ՀՌՈՄ.—Կը ծանուցուի թէ Գարիպալտիի գերեզմանը բռնաբարուելու և անոր որդւոյն՝ Մէնոդդիի մարմինը վերցուած է. չարժառիթը յայտնի չէ:

ՄԱՏՐԻՏ.— Սպանիոյ, Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջեւ կնքուած համաձայնութեան գրոյն պատճէնը, վաղը, Սպանիոյ Խորհրդարանին պիտի ներկայացուի:

ՊՈՒՏԱՓԷՇԴ.—Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ երեքշաբթի օրը պիտի կատարուի Բրէզպուրկէն Վիեննա չինուելիք ելեկտրական երկաթուղիին ծրագրին վիճաբանութիւնը: Կը ծանուցուի թէ այդ մասին համաձայնութիւն պիտի գոյանայ Աւստրիոյ և Հունգարիոյ կառավարութեանց միջեւ:

ՓԱՐԻԶ.— Հարաւային նահանգներէն Աուտէյի ներկայացուցիչ Պ. Մարսըլէն Ալպէր Բարիզ ժամանելով տեսակցեցաւ նախարարապետ Պ. Քլէմանսոյի հետ և յետոյ հարաւային նահանգները ուղեւորեցաւ: Կը գուշակուի թէ այգեգործներու խնդրոյն կարգադրութիւնը մօտ է:

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ քաղաքական չրջանակներուն մէջ կ'ըսուի թէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Սպանիոյ համաձայնութիւնը կը համապատասխանէ Իտալիոյ քաղաքականութեան և Թանկագին երաշխաւորութիւն մը կը կազմէ խաղաղութեան համար:

ՔԻԼ.— Վիլհէլմ կայսրը Հոհենցոլըրն զբօսանաւին մէջ ընդունեց ճաբոնցի Իճուին ծովակալը՝ սպայակոյտին և նոյն նաւահանգիստը գտնուող ճաբոնական երկու յածանաւերու հրամանատարներուն հետ: Իճուին ծովակալը Վիլհէլմ կայսեր ներկայացուց Միքատոյին մէկ նուէրը՝ ճաբոնական գեղարուեստական առարկայ մը:

ՊԵՐԼԻՆ.— Լոնտոնի Լորտ քաղաքապետը, Պերլինէ մեկնելուն, յոյս յայտնեց որ Վիլհէլմ կայսրը աշնան Անգլիա երթայ:

ՀՌՈՄ.—Իտալիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ զինուորական վարկերու վրայ մեծ վիճաբանութիւններ կատարուեցան: Իտալիոյ սահմանագլուխի նահանգներու երեսփոխանները ակնարկեցին Աւստրիոյ զինուորական զօրութեանց, այդ մասին ուչադրութիւն հրաւիրելով:

ԱԹԷՆՔ.—Եորկիոս Թագաւորը, այսօր, նախարարապետին հետ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Թրիքալայի ողողմանց մասին: Մէկ քանի օրէն Եորկիոս Թագաւորը պիտի երթայ Թրիքալա, ուր ամէն կողմէ օգնութիւններ կը համնին ողողումներէ վնասուողներուն համար. ասոնց վիճակը խիստ արգահատելի է:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն, յունիս 22)

ԼԱ ՀԷՅԻ ԴԵՍՊԱՆԱԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

ՃԱՌԵՐ ԵՒ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼԱ ՀԷՅ, 21 յունիս.— Պառոնուհին Սուդնէր երէկ իրիկուն բացաւ «Միջազգային Ակումբ»ին նիստերը, «երկրակալութեան իրաւունք» նիւթին վրայ վիճաբանութեամբ մը: Ներկայ էին Լա Հէյի բարձրագոյն ընկերութեան անդամներ, ծովային գործոց և հանրօգուտ չինութեանց նախարարները եւ երեսփոխաններ: Երկրակալութեան իրաւունքին վրայ Սուդնէր Պառոնուհւոյն խօսած ճառէն ետք, Պ. Ֆրիտ, անգլ. պատկերահան Մօշէլս, Պ. Ստէտ և Տիկին Սափրիսոն-Վիլար մասնակցեցան վիճաբանութեան, որ խոր տպաւորութիւն ըրաւ ներկաներուն վրայ:

Իրիկուան «Օթէլ տէ տէօ Վիլ» պանդոկին մէջ մեծահանդէս ընդունելութիւն մը տեղի ունեցաւ, զոր Լա Հէյի խմբագիրները սարքած էին ի պատիւ օտար խմբագիրներուն: Գրական այս գումարման ներկայ էին արտաքին գործոց նախարարը, Երեսփ. Ժողովին ատենապետը, քաղաքապետը և պալատական ու կառավարական բարձրաստիճան պաշտօնատարներ: Տիկիններուն մէջ կը գտնուէր նաեւ Պառոնուհին Սուդնէր. յանձնաժողովին նախագահը պերճախօս ճառով մը բացատրեց մամուլին կարեւորութիւնը Դեսպանախորհուրդին համար, ազդու չեշտերով նկարագրեց անգլիական, գերմանական և ֆրանսական լրագիրներուն դերը հանդէպ Դեսպանախորհուրդին, այս ազգերուն յարաբերութիւնները Հոլանտայի հետ, և վերջացուց իր ճառը մամուլերուն ուղղած սա բառերով Pax Vobiscum խաղաղութիւն ընդ ձեզ:

Ատենաբանը իր այս ճառին մէջ իւրաքանչիւր ազգի վերաբերեալ մասը նոյն ազգին լեզուով խօսեցաւ: Իրեն պատասխանելու համար յաջորդաբար բեմ ելան անգլիացի Պ. Ստէտ և ֆրանսացի Պ. Մէրքատիլ, և վերջապէս ամերիկացի տիկին մը: Ընկերութիւնը մինչեւ կէս գիշեր ոգեւորեալ խօսակցութեամբ անցուց, և այս առթիւ Դեսպանախորհուրդին ընթացքին վրայ յայտնուած կարծիքները խոստմնալից ու յաջող արդիւնք մը գուշակել կուտային:

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ԶԷՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԼԱ ՀԷ, 20 յունիս.— Ամերիկեան լաւատեղեակ չրջանակի մէջ կը հաւատեն թէ զօրավար Բորդըր Դեսպանախորհուրդի երէկուան նիստին մէջ բացորձակ կերպով իրեն վերապահեր է սպառազինութեանց սահմանափակման վերաբերեալ առաջարկ մը ներկայացնելու իրաւունքը:

ԼԱ ՀԷ 20 յունիս.— Ամերիկեան իրազեկ աղբիւրէ կը յայտարարեն թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը ներկայ պարագաներու մէջ բնաւ մտադիր չէ ձեռք առնել սպառազինութեանց սահմանափակման խնդիրը: Դեսպանախորհուրդին երէկուան նիստին մէջ Մ. Նահանգաց պատուիրակները պարզապէս իրենց իրաւունքը ապահովեցին, ապագային, եթէ գործնական համարին, ներկայացնել այդ խնդիրը:

ԼՈՆՏՈՆ, 20 յունիս.— Արտաքին գործոց նախարար Պ. Կրէյ, Լա Հէյի Դեսպանախորհուրդին մէջ ծովու վրայ անհատական ստացուածքներու անբռնաբարելիութեան նկատմամբ անգլիացի պատուիրակներուն բռնած ընթացքին վրայ եղած հարցման մը պատասխանելով, ըսաւ թէ այդ մասին ո և է բացատրութիւն չի կրնար տալ: Դեսպանախորհուրդն անչուշտ պիտի խորհրդակցի այս խնդրոյն վրայ: Փափաքելի չէ որ այս խնդրոյն վիճաբանութենէն առաջ բացատրութեամբ մը դէմ խօսուած ըլլայ այս կամ այն տեսութեան:

ԻՏԱԼԻՈՅ ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՐՏԱՔՈՅ ԿԱՐԳԻ ՄԱԽՔԵՐԸ

ՀՌՈՄ, 21 յունիս.— Սպառազինութեանց համար արտաքոյ կարգի ծախուց մասին Երեսփ. Ժողովին մէջ վիճաբանութեանց ատեն երեսփոխան Պ. Ռօզա ազդու բառերով նկարագրեց իտալեան սահմանագլուխին վրայ և Ադրիականի մէջ Աւստրիոյ եզերաց վրայ պատրաստութիւնները և Ժողովին ուչադրութեան ներկայացուց այս պարագան և հրաւիրեց պատերազմական նախարարը որ հիւսիսային Իտալիոյ արեւելեան գաւառներուն մէջ փութացնէ պատերազմական անհրաժեշտ պատրաստութիւնները: Պ. Մարոյցի ըսաւ թէ հիւսիսային արեւելեան սահմանագլուխը համեմատաբար չատ տկար է: Ամրապնդելիք տեղը Բալմանօվայի և Ծովեզերքին միջեւ գտնուած վայրն է, վասն զի թշնամի բանակ մը կրնայ ներս մտնել այդ կողմէն: 70 միլիոնի չափ ծախսել պէտք է այդ տեղին համար:

ՍԱՄՍՈՆԻ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Կը ծանուցանենք Սամսոնի մեր հին և նոր բաժանորդներուն, թէ տեղւոյն մեր գործակալն է Նշան էֆ. Զատրճեան, որուն պէտք է դիմել՝ բաժանորդագրական յանձնարարութեանց և վճարմանց համար:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

ՑՈՐԵՆ		Փարա
Առաջին ճերմակ	օխան	41 -41½
Երկրորդ »	»	40 -
Խառն	»	37 -39
Զավտարլը	»	35 -36
Կարծր առաջին	»	43 -43½
» միջին	»	41 -43
ԱԼԻՒՐ		Ղրչ.
Տեղական զրրմա Ա. Պարկ		85 -
» » Բ. »		85 -

Այսօր 4 վակոն Անատոլի ցորեն ժամանեց.

ԹԵՓ

Օխան 19-19½ փարա

ԳԱՐԻ

Քիւսթէնճէ	քիլէն	19 -19½
Ռումէլի և Մէրսին		15¼-15½

ԻԼԱՆ

(Խազինէի Խասսաի Շահանէ)

Թազէ ինէք սիւտի	գըլէսի	1.12,5	ղրչ.
Սաֆի ալէս եօղուրթ	»	1.50	»
» » գայմագ	»	12	»

Խազինէի Խասսաի Շահանէ էրզագ անպարը իչին պիր սէնէի քամիլէ զարֆընտա միւպայաա օլունաճագ պալատէ մուհարրէք լէվազըմ մէճմուի 20 ղրուշ հիսապըյլա հիզալարընտա մուգարրէր ֆիաթլէ Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մահը հալըն 13րնտէ չէհարշէնպէ կիւնիւնէ գատար էրզագ իւչ Թէնզիլի պիլ գապուլ իհալէի էվվէլիյէսի իճրա գըլընաճաղընտան չէրայիթէ միւթթէֆէրրիաթը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէեէնլէրին էրզագ մի նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթէսհիպըն հէվմը մէզքիւրտէ նիհաէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէյէ միւրաճաաթլէրի իլան օլունուր:

Ֆի 9 հազիրան 323 3—1

⁂

Խազինէի Խասսաի Շահանէ էդնիքէ սէնէի անպարը իչին պիր սէնէի քամիլէ զարֆընտա միւպայաա օլունաճագ փաքլա վէ Անատոլը մալը քէրէսթէ մէյգէրի միւնագասաա վազ իտիլմիշ օլմակլա չէրայիթը միւթէֆէրրիաթը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէեէնլէրին էրզագ մի նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթէսհիպըն Խազինէի ճէլիլէյէ միւրաճաաթլէրի իլան օլունուր:

Ֆի 9 հազիրան 323 3—1

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Օսմ. Հանրային Պարտքի Թողեալ հասոյթներու վարչութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ նուազուրդի դրած է հետեւեալներու մատակարարութիւնը.

116 զանազան միաձեւ հագուստներ

11 քաղաքային քօթիւմ

16 ձմեռուան բալթօ

23 քարոթ. — Յունական կապոյտ չուխա և առաջին կարգի կապոյտ չուխա.

Առժամեայ աճուրդը պիտի կատարուի երկուշաբթի 11/24 յունիս կէսօրէն երկու ժամ ետքը. Մատակարարութեան արժէքին հարիւրին տասը իբրեւ երաշխաւորութիւն պիտի պահանջուի. Առաջարկուելիք գինները, առժամեայ նուազուրդին համար, պէտք է կեդրոնական վարչութեան ներկայացուին կնքուած պահարանով, որ պարունակէ ապրանքին նմոյշը. Ապրանքներու յանձնումը պիտի կատարուի վերջնական յանձնումէն մինչեւ քառասունհինգ օր. Տեղեկութիւն առնելու համար դիմել նոյն վարչութեան մատակարարութեան ճիւղին.

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

2/15 յունիս 1907 3—3

* * *

ԱԶԴ. — Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը կը ծանուցանէ Սելանիկի Պանքային կողմէ դրամագլուխը աւելցնելու համար շրջաբերութեան հանուած 16001-20000 թուակիր նոր բաժնեթուղթի տէրերուն թէ յիշեալ պանքան վճարած է նոյն արժեթուղթերուն դրոշմատուրքը. Ուստի արժեթղթի տէրերը կրնան զանոնք ներկայացնել Դրոշմի Դիւանը, Ղալաթիա, Վիթալիս խան, Օսմ. Կայս. Պանքային դիմաց, առանց ծախքի դրոշմուելու համար.

Ը. դն. Տնօրէնութիւն

4/17 յունիս 1907 10—4

ԱԹԷՆՔԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽԸ ԱՄԲՈՂՋԱՊԷՍ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
50,000,000 Տրախմի

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆՔ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գրասենեակներ՝ Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ կողմը Լոնտոն, Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Սելանիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բադրաս, Վոլօ, Շիրա, Քալամաթա, Քանէա եւ Քանտիա (Կրէտէ).

Դրամագլուխին և աւանդ ձգուած դրամին ու արժեթուղթերուն արժէքը, Օգոստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 տրախմիի.

Աթէնքի Պանքան կը զբաղի Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններով. Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառքներու, արժեթուղթերու վրայ և Եւրոպական Թուրքիոյ վրայ քաշուած փոխանակագիրներ կը զեղչէ.

Աթէնքի Պանքան հաշուեբնթացներ կը բանայ, չէքեր, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական հրամանով վճարումներ կը կատարէ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներու և արտասահմանի մէջ. Սակարանական հրամաններ կը կատարէ, թէ՛ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յաճախորդներուն շատ նպաստաւոր կերպով.

Շատ փոքր վարձքի մը փոխարէն արժեթուղթեր կը պահէ, աւանդի ձեւով և ուզուած ատենը ետ առնուելու պայմանով. Ամէն կարգի կտրօններ կը գանձէ և զեղչի գործողութիւններ ալ կը կատարէ. Աթէնքի Պանքան հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ արկղամուրի խորշեր, փոքր վարձքերով.

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի դրամ և արժեթուղթ, սա տոկոսները վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ 3%

Վեց ամսուան համար 3½%

Մէկ » » 4 —

Երկու » և աւելի 5 —

Աւանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են. Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին.

Մասնաւոր տետրակներ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յաճախորդներուն մէջ փոքր դրամատէրեր ունենալով և փափաքելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու տետրակներ, որոնց մէջ կրնան արձանագրել տալ առաւելն 100 ոսկիի աւանդ գումար մը. Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և մասնակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն 25 դրուշ ոսկեդրամ. 50—2

Արտօնատէր՝ ՃԼՕՏՀ ԽԻՐԱՄԵԱՆ

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սեֆէր 20 թուակիր ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըլը խան, Հէզա էն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատանը դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.

Պոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պաղչէ Գաբու, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ.

Պոլիս, Մ. Ի. Սառօֆ, Շէյխ Իւլ Իսլամ խան, Պաղչէ Գաբու Թիւ 10.

Պոլիս, Ապաթ պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց.

Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պաղչէ Գաբու, Իզմիր փողոց.

Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիատիս չուկայի հրապարակ.

Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճամբէզի.

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.

Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց

Երէնգիւղ, Թէօտօս Իօանիտէս, նաւամատոյցի մօտ.

Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբէզի, Թիւ 137.

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան.

Բէնտիք, Բ. Սոմմարիբա.

Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.

Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս, կայարանի հրապարակ.

Սան Սթէֆանօ, Քէչէճեան էֆ.

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ.

ՍԻՆԿԷՐ
ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց առկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել. Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և շքադրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն.

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ.

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ.

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց Թիւ 343 և 343 կրկին.
) 2. » » Գալաթա Սէրայի դիմաց.

Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի ետեւ.
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց.

Պոլիս) 1. Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) 2. Սուլթան Պայազիտ, Թրամվայի կայարանին դիմաց Թիւ 13.

Սկիւտար) Չարըը Պօյը, Թիւ 120.

Դասերը և Նորոգութիւնները ձրի: Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց, Թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տանը. 16 50—49

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՄԵԾ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ ՄԷՋ ՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ
ԱՍՈՒԵՂԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆԸ

10/23 ՄԱՅԻՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐՈՒԸՆԷ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ Է

ԶԳԱՑԱՑՈՒՆՑ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ՄԸ
ՔՕՍԹԻՒՄՆԵՐՈՒ

ԱՄՐԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՄԱՁԱՅՆ

Միլլէթ խանի մեծ բակին մէջ, լուսաւոր և մասնաւորապէս յարդարուած, հազարաւոր քուբօններ ցուցադրուած են այդ վաճառման համար, որոնք շատ լաւ կը յարմարին քօթիւմի, բանթալօնի և բարտըսիւի պատրաստութեան.

Այս վաճառումը անգամ մըն ալ պիտի հաստատէ վաճառատան այն համբաւը թէ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն կը հայթայթէ առաջնակարգ տեսակէ կերպասներ, նորաձեւ ու վայելուչ և խիստ աժան.

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ԳԻՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՔՕՍԹԻՒՄՑՈՒ Ղրուշ 60 — 80 — 95 — 120 — 160 — 200

ՊԱՆԹԱԼՕՆՑՈՒ » 30 — 40 — 50 — 60 — 80

Գիները սոոշ են եւ խտաբանցիւ թուղթի վրայ նշանակուած: Ամէն ապրանքի արժէքը կը վերադարձուի՝ եթէ 48 ժամէն ետ բերուի:

Գաւառի այն յաճախորդները որոնք նմոյշ կ'ուզեն, պարտին նշել ապրանքին տեսակը.

Կիրակի օրերն ալ վաճառատունը բաց կը մնայ մինչեւ ժամը 4 10—10

ՊԱԼՔԱՆ
Աւանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ Ֆրք. 9,500,000

Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ » 142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահկարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն. 50—49

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՌՈՒՆՃԵԱՆ

Ղալաթիա, Տէօյչէ Օրիէնթ Պանքի կից, Սինասոն խան

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սկդի	Նալգօզրիա
Մինխս	Էմնիջիա
Բաֆախս	Պուգիբիա
Թէյպր	Մօքրիա
Նարցօն	Ֆայէլի
Նավարինօ	Ֆարօս
	Թիգզա

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգըստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար սեղանատուհ ունին.

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց սեղանատուն չունին. Սզկրլիքի

Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 15

» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ.

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները առնելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին.

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ եւ Ընկ. Գործակալք

Ուիթօլ խան, Պաղչէ գաբու, Պոլիս

ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.

50—33 31 Ճէմս Սդրիդ, Լիվըր պ.

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ

Շաբաթական ամենն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

Օսմանիէ շոգենաւը նաւապետ Կաթէսչի, երկուշաբթի, 24 յունիս 1907 (Ը. Ե.) կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 25 յունիս 1907 (Ը. Ե) կէսօրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Միտիլլի, Իզմիր և Պիրէոն.

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

Ասուան շոգենաւը, նաւապետ Վաչաքսի, յունիս 28ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ դէպ ի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սաքըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բորթ-Սաիտ և Աղեքսանդրիա.

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը, Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան.

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒՆ

Ժամանակացոյց կոխմբ. երու երթեւեան.

1907 մարտ (Ն. Տ.) ուրբաթ օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ		Կոխմբ. 622
Կայարան		Ապր. եւ ճմբ. Առտու
Գոնիա	մկն.	11 —
Գաշին խան		11 31
Ջումրա		12 15
Արըզ Էօրէն		12 43
Մանտասուն		1 12
Գարաման	ժմն.	1 43
	մեկ.	1 58
Սիարօվա		2 24
Այրանճը-Տէրպէնտ		3 14
Ալաճա		3 50
Էրէյլի	ժմն.	4 15
	մկն.	4 35
Պուլկուրլու իրիկուն	ժմն.	4 50

ԴԱՐՁ		Կոխմբ. 621
Կայարան		Ապր. եւ ճմբ. Իրիկուն
Պուլկուրլու	մկն.	5 5
Էրէյլի	ժմն.	5 23
	մկն.	7 20
Ալաճա		7 47
Այրանճա-Տէրպէնտ		8 31
Սիարօվա		9 31
Գարաման	ժմն.	9 37
	մկն.	9 52
Մանտասուն		10 25
Արըզ Էօրէն		10 54
Ջումրա		11 30
Գաշին խան		12 6
Գոնիա իրիկուն	ժմն.	12 35

50—10

"ԱՏԼԷՐ",

Առաջին գիրէն մինչեւ վերջին գիրը բնթեռնլի գրուածք

ԳՐԵԼՈՒ ՄԵՔԵՆԱՅ
ԱՏԼԷՐ

շնորհիւ իր ունեցած կատարելագործութեանց, պարզութեան և հաստատուն շինուածքին, քիչ ատենի մէջ, առաջնակարգ տեղ մը գրաւած է գրելու մեքենաներուն մէջ, և մեր յաճախորդներու ամենամեծ գովեստներուն կ'արժանանայ ամէն օր.

1906Ի ՄԻԼԱՆԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ
ՄԻԱԿ ՄԵԾ ՄՐՑԱՆԱԿ
1906Ի ԱՄՍԹԵՐՏԱՄԻ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԷՆ
ՈՍԿԻ ՇՔԱԴՐԱՄ

Ա. ՏԼԷՐ գրելու մեքենայի ամէնէն շատ առաւելութիւնները

Տոկունութիւն, գիւրուսոյց մէթոտ, նորոգման դիւրութիւն, գրի ընթեռնլիութիւն, մաքուր գիր, բառերու և տողամէջերու կանոնաւորութիւն, պատճէններու նմանութիւն, վայելուչ ձեւ, արագութիւն, լաւ տպագրութիւն, գրերու մաքրութիւն, սեղնաշարի պարզութիւն, գրերու ճոխութիւն, այլազան սեղնաշարեր, գիրեր փոխելու մեքենաներ, թուղթի գլաններ, թապիւլաթէօր, թուղթի կանոնաւոր յառաջացում, եւայլն եւայլն.

Միակ գործակալ եւ ներկայացուցիչ

Ֆ. Վ. ՎԻՆԳԼԷՐ

40—16 544, ՊԵՐԱ ԹԷՔԷ. — Կ. Պոլիս

ՌՕՍԻԱ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԸՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Պետերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ.

Ընկերութեան դրամագլուխը, ամբողջապէս վճարուած	1, 666 666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	154 666 666 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	400,728,000 »
1904 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկ.	65,224,946 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան խան Վոյվոտա Ղալաթիա.

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան, Աչըր Էֆէնտի ճամբէզի, Թիւ 26.

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՐՄԻՒԶ 11 50—5

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտէսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տամինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիբրի	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթթիքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնտէպելլօ		Սցէբր	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իտահօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորտինօ	1264	Էպրօ	3464	Իտտօ	5040	Նէքօ	1033	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օթիս	4100	Թօքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էգաքօ	841	Քլէօ	1058	Էնթէլիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիպսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլէնօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գոպէօ	1244	Ֆինլանտա	1828	Քաշօ	1700	Պալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գալօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Պոլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէքանթօ	2272	Րիալտօ	3329	Վ. Ուիլսըն	2391
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէնա	1350
Գոլորատօ	4235	Կիկանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կօտօ	1011	Մալմօ	724	Րօճէր	1789	Թարօ	
Գորսօ	895	Կրանտօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզալինա	136	Մայօն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.

Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ալֆըլ.

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.

Բօլէնցօ շոգենաւը, նաւապետ Պրանտըն, յուլիս 5ին.

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՏ

Թիւ 22 24. Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—38

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.

Ն. ՔԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ՍՊԱՍՈՒՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Յունիս 25ին, Իմէրէդի, Մարսիլիայէն

Յուլիս 1ին, Ֆրիժի, Սեւ ծովէն

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Յունիս 26ին, Իմէրէդի, Սեւ Ծով.

Յուլիս 2ին, Ֆրիժի, Մարսիլիա

Ա. կարգ Փարիզի համար 200 ֆր.

» » Մարսիլիոյ » 160 »

Բ » Փարիզի » 150 »

» » Մարսիլիոյ » 120 »

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ.

15 50—20 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (117)

ԹՕՖԻԼ [illegible]

Գեղանի Կոմսուհիի Մը ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԾԵՐՈՒԿ ԱՌԻՒԾԸ

Ա.
ՄԻՇՏ ԱՐԹՈՒՆ

Նաթալի ու իր զաւակները երկարօրէն դիտեցին զիրար, անձայն և խելակորոյս.

—Ամէն բանէ առաջ պէտք է իրազեկ ըլլալ անցած դարձածին, ըսաւ Լօրան.

Ու սկսաւ կոմսը փնտռել.

Դժուարութիւն չքաշեցին տեղեկութիւն քաղելու այն գիւղացիներէն, որոնք, աշխատութենէ վերադարձին, գործիքները իրենց ուսերուն վրայ և կամ ձի հեծած, կոմսին քաշքրտուելով յառաջանալը տեսած էին ճամբուն երկայնքը.

—Բայց, այո՛, ըսաւ Լօրան, ծառերուն կառչելով կը յառաջանար կոմսը, ջերմարդեւային ճիչեր ընելով իւրաքանչիւր քայլափոխին. Մարդուն կարեկցութիւնը կը չարժէր այդ վիճակին մէջ տեսնելով կոմսը, որ այնքան թեթեւաշարժ էր երբեմն... Գաղափար մը ունէր մտքին մէջ... Եթէ յարգանք չառծէինք իր նկատմամբ, զրկելով պիտի տանէինք իր փափաքած տեղը...

—Ե՞րբ.

—Ոչինչ... Մութը կոխելուն՝ բան մը չկրցինք տեսնել...

Բայց հինգ վայրկեան յետոյ Լօրան ուրիշ տեղեկութիւններ ալ կրցաւ քաղել.

—Այո՛, կոմսն էր... Սենեկազգեստ հագած էր... Ցիմարի մը երեւոյթն ունէր... Քիչ մնաց որ բժիշկին կառքին տակ ջախջախուէր... Դիտուեցաւ որ այդ կառքով դղեակ չվերադարձաւ կոմսը, ինչպէս կը յուսացուէր...

—Ո՞ւր առաջնորդեցին զանի.

—Հէքիմպալի անտառը...

Լօրանի մտքին մէջ տարակոյսները փարատեցան. Իսկոյն յիշեց որ ականջալուր եղած էր Թրոմբլու գաղտորսին խօսքերուն.

Ոչ միայն կը գուշէր ան, այլեւ կրնար իր միտքը բացատրել, քանի որ տոքթ. Ցոնթըլնայլի յայտնած էր իր անձկութիւնները և այն վտանգը որուն՝ պիտի ենթարկուէր Ռօզ-Լիզօն...

Անօգուտ պիտի ըլլար աւելի առաջ տանիլ քննութիւնները. Ուստի դղեակ վերադարձաւ Լօրան.

Միշէլ ալ իր կողմէ միեւնոյն մանրամասնութիւնները իմացած էր. Սպասելէ զատ ուրիշ միջոց չկար. Բայց անոնց մտայլ աչքերէն, կծկուած ճակտէն ու դէմքին տժգունութենէն կը հասկցուէր թէ ինչ քստմնելի մտածումներ կը յուզուէին այդ սրտերուն մէջ.

Իրիկուան մէկ մասը անցաւ, ու նոր լուր մը չառնուեցաւ.

Յոյսը վերածնեցաւ անոնց մէջ.

Հաւանական էր որ կոմսը յստակօրէն բացատրած չըլլար իր միտքը տոքթէօրին, եթէ երբեք յաջողած էր խօսիլ, որով կոմսն ու Քրիսթիան կրնային ուշ հասած ըլլալ պանդոկ, նորատի աղջիկը ազատելու համար.

Ժամը իննուկէսին, մայր ու աղաք թէրասին վրայ կը սպասէին, երբ կառքի մը ձայնն առին, որ Ռուաեօմոնթի բաւական գէրբուկ զաւիվերը կ'ելլէր. Երկու եղբայրները ճանչցան կառքին ձայնը.

—Ցոնթընայլին կառքն է, մրմնջեց Միշէլ.

Սրտատրոփ, ոտքի ելան երեքը մէկանց, միեւնոյն մտածումով տագնապուած.

Ցոնթընայլ իր հետ կը բերէր կոմսը. Եւ ո՞վ գիտէ. թերեւս Ռօզն ալ միասին... բայց ինչ վիճակի մէջ...

Հայր ու աղջիկ ազատա՞ծ էին թէ երկուքն ալ կորստեան մատնուած.

Կառքը դիմաւորեցին, որ դղեակին բակը կը մտնէր. Առաջին անգամ Ռօզ-Լիզօն վար իջաւ. Ետքը Ցոնթընայլ.

Քրիսթիան իր կորովի բազուկներուն մէջ առաւ տեսակ մը դիակ, որ կառքին խորը կը հանգչէր...

Կոմսին մարմինն էր.

—Մեռա՞ծ է, գոչեց Նաթալի.

Ու հեծկլտուքներ կեղծեց, եղբօրը վրայ խոյանալով.

—Ոչ, տիկին, մխիթարուեցէք, ողջ է կոմսը, ըսաւ Քրիսթիան.

Տոքթէօրին յայտարարութեան պէտք կար՝ այդ բանին հաւատ ընծայելու համար, որովհետեւ կոմսը ո և է շարժում չէր ըներ, բժիշկին թեւերուն մէջ փլուած. Քրիսթիան մեղմօրէն անկողնին վրայ դրաւ զանի.

—Ոչ, մեռած չէ, բայց պիտի՛ կրնայ դիմանալ ասանկ բարոյական ցնցումի մը.

—Ինչ պատահած է, ինչպէ՞ս կրցած է խոյս տալ հոսկից, քալել և ճամբուն վրայ քաշքրտուիլ.

—Այնպիսի խնդիր մըն է զոր ես ալ չեմ կրնար լուծել, ըսաւ Քրիսթիան ցուրտ շեշտով մը. Ամբողջ գիշերը կոմսին քով պիտի մնամ... Կը վախնամ որ դժբախտութիւն մը պատահի... Հաճեցէք առանձին ձգել մեզ... Ռօզ-Լիզօն ու ես կը դարմանենք կոմսը...

Նաթալի մռայլ նայուածք մը ձգեց բժիշկին վրայ.

Այդ մարդուն մէջ թշնամի մը կը տեսնէր.

Ո՞ր աստիճան իրազեկ էր Տօքթ. Ցոնթընայլ. վախնալո՞ւ էր անկէ.

Նաթալի պիտի հասկնար այդ պարագան.

Այդ իրիկուն Նաթալի պէտք էր համակերպէր բժիշկի պատուէրին. Հիւանդին քով մնալով անձնուիրութիւն ցոյց տուած պիտի ըլլար արդարեւ, բայց Ցոնթընայլի նկատմամբ կասկած ունենալը ի յայտ պիտի բերէր, մինչ Նաթալի կ'ուզէր իր մտածումը սքօղել միշտ.

Ուստի սենեակէն դուրս ելաւ.

Ռօզ ու Քրիսթիան ծերունիին սնարին քով մնացին. Լիզօն ճրագներ վառած էր, որոնց արձակած լոյսը ի վեր կը հանէր խեղճ անդամալոյծին նիհար ու դեղնած դէմքը. Քրիսթիան մօտեցաւ ու հիւանդին ձեռքը բռնեց.

—Բազկերակը անկանոն բան մը չունի, ըսաւ Քրիսթիան. Ես ալ կը զարմանամ, շիտակը. Ռօզ, ինծի այնպէս կը թուի որ անմիջական կնճռոտութենէ մը վախ չկայ... Սակայն սոսկալի գիշեր մը անցուցած ըլլալու է... Ինչպէս կրցած է տոկալ իր տկար վիճակին մէջ... Չեմ կրնար ըմբռնել...

Ցանկարծ Լիզօն ըսաւ.

—Տեսէ՛ք կը սթափի և մեզ կը դիտէ...

Անկողնին քով փութացին. Կոմսը, աչքերը բացած, կը ժպտէր.

—Ինչպէս էք, հարցուց կոմսը.

Բայց ո և է պատասխան չստացաւ. Կոմսը տեսած էր բժիշկն ու Ռօզ-Լիզօնը, անտարակոյս յիշելով այն դէպքերը և այն գարշելի ծուղակը որոնց խառնուած էր. Ինք ի դերեւ հանած էր այդ ծուղակը. Կոմսը երջանիկ կը զգար ինքզինքը, տեսնելով որ քովը կը գտնուէր աղջիկը զոր վտանգէն ազատած էր. Հիւանդին հոգին խաղաղած էր.

Աչքերը փակած էր նորէն և շնչառութիւնը կանոնաւոր էր. Իր անշարժ դիմագծերուն վրայ անհուն երանութիւն մը կ'արտայայտուէր.

Կոմսը քնացած էր, սա համոզումը գոյացուցած թէ Ռօզ-Լիզօն առայժմ ո և է վտանգէ զերծ էր.

—Փրկուած է կոմսը, մրմնջեց Քրիսթիան... Հիմա սա յոյսն ունիմ թէ իր կրած բարոյական ցնցումը պիտի նպաստէ իր բուժման, քանի որ իր մահուան պատճառ չէ եղած...

Հիւանդին արթննալուն կը սպասէր.

Վերանորոգիչ քունը մինչեւ յաջորդ օրը տեւեց. Անգամ մը միայն արթնցաւ ծերունին, և երբ հոն տեսաւ բժիշկն ու Լիզօնը, վայրկենաբար աչքերը գոցեց.

(Շարունակելի)